

Sipoon saaristo-ohjelma

SIPOON SAARISTO-OHJELMA

Sisällys

Esipuhe

1. VALTAKUNNALLINEN SAARISTOPOLITIikka	1
2. SAARISTOYMPÄRISTO, ELÄIN- JA KASVIMAAILMA	3
3. ASUTUS, ELINKEINORAKENNE JA RAKENNUKSET	5
3.1. Väestö ja asutokunnat	5
3.2. Elinkeinorakenne	5
3.3. Rakennuskanta	6
3.4. Omistussuhteet	6
4. SAARISTON SUUNNITTELU	7
4.1. Suunnitelmat	7
4.2. Merialuesuunnittelu	8
4.3. Yleiset suunnitteluperiaatteet	9
5. SAARISTOANALYYSI	10
6. KEHITTÄMISALUEET	13
6.1. Elävä saaristo	13
6.1.1. Saaristoasioiden edunvalvonta	14
6.1.2. Kunnan strategia – saaristo	14
6.1.3. Valtion saaristolisät	14
6.1.4. Rakentaminen ja asuminen saaristossa	15
6.1.5. Turvallinen arki saaristossa	17
6.2. Yhteydet	17
6.2.1. Rannikolla sijaitsevat venesatamat	17
6.2.2. Väylät ja yleiset laiturit saaristossa	19
6.2.3. Bussi- ja veneliikenne	21

6.3. Palvelut ja toiminta	23
6.3.1. Toiminta saaristossa	23
6.3.2. Virkistysmahdollisuudet	24
6.3.3. Saariston markkinointi	26
6.3.4. Vesi- ja jätehuolto	27
6.3.5. Saariston osoitejärjestelmä	28
6.4. Ympäristö	29
6.4.1. Ympäristövalvonta	29
6.4.2. Ympäristö- ja kulttuuriarvot	30
6.5. Saariston kehitys tulevaisuudessa	31
7. YHTEENVETO	31

Esipuhe

Sipoon saaristo-ohjelma tuo esille saaristoa koskevia tärkeitä kysymyksiä ja haluaa tehdä saariston ja saaristolaisten tarpeet näkyviksi kunnan toiminnassa.

Saaristo muodostaa siis puolet kunnan kokonaispinta-alasta. Saariston merkitys koko kunnan kehitykselle ei saa jäädä unohduksiin. Kaunis maisema sekä ainutlaatuiset kulttuuri- ja luonnonympäristöt vaikuttavat omalta osaltaan siihen, että Sipoo koetaan monipuolisena, viihtyisänä ja houkuttelevana asuinpaikkana.

Sipoon saaristovaltuuskunta on laatinut saaristo-ohjelman vuosina 2019 ja 2020. Ensimmäinen ohjelmaluonnos valmisteltiin keväällä 2019. Kunnanhallitus käsitteli alustavasti saaristo-ohjelman syyskuussa 2019, jonka jälkeen on pyydetty lausuntoja kunnan luottamuselimiltä ja kommentteja asukkailta ynnä muilta. Asukasilta on järjestetty Gumbontalolla tammikuussa 2020. Saadun palautteen perusteella saaristovaltuuskunta on päivittänyt saaristo-ohjelma-ehdotuksen syksyllä 2020. Sipoon kunnanhallitus on hyväksynyt Sipoon saaristo-ohjelman ohjeellisena toiminta-ohjelman kokouksessaan 18.1.2021.

Sipoon saaristo-ohjelmassa on sekä valtakunnallisten saaristo-ohjelmien toimenpide-ehdotuksia että Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotuksia elävän saariston edistämiseksi.

Sipoon saaristovaltuuskunta 2017–2021

Magnus Åström, puheenjohtaja (-20.8.2019)

Gunilla Holmberg, puheenjohtaja (21.8.2019-)

Rainer Boman

Robin Holmberg

Svante Johansson

Barbro Lindström

Robert Lindström

Claudia Lundberg

Tom Malmberg

Johanna Saxén

1. Valtakunnallinen saaristopolitiikka

Suomessa saaristopolitiikka on strategista, valtion johtamaa kehittämispolitiikkaa. On olemassa saaristolaki ja saariston erityisasema on määritelty perustuslaissa.

Saaristopolitiikan arviointiraportissa todetaan, että väestökehityksen perusteella saaristojen kehityskuva on kokonaisuutena heikko. Se ei ole erityisesti saaristoille leimallista vaan kaikille saavutettavuudeltaan heikoille maaseutualueille yhteinen pitkän aikavälin muutostrendi (lähde: Maa- ja metsäministeriö, julkaisu 8a/2018).

Saaristolaki

Saaristolain mukaan valtion viranomaisten ja kuntien pitää edistää saariston kehitystä (494/1981). Valtion ja kuntien toimin on pyrittävä turvaamaan saariston kiinteä asutus luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin sekä suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Saaristolaki velvoittaa valtiota ja kuntia ottamaan huomioon saariston erityisaseman elinkeinojen, liikenteen ja palvelujen kehittämisessä sekä maankäytön suunnittelussa.

Valtioneuvoston asetus saaristokunnista ja saaristo-osakunnista (1089/2016 ja 1589/2019) määrittelee, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös saaristo-osakunnissa. Sipoossa tämä koskee saaria ilman kiinteätä tieyhteyttä sekä Kitön saarta ja Löparön saarta.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma

Saaristoasiain neuvottelukunta toimii maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja valmistelee aikaan sidottuja saaristo-ohjelmia. Neuvottelukunta hyväksyi kesäkuussa 2017 valtakunnallisen saaristo-ohjelman vuosille 2017–2019. Ohjelman tarkoituksena oli toteuttaa saaristolain tavoitteita, tasapainottaa osaltaan aluekehitystä saaristo-, rannikko- ja vesistöalueilla ja hyödyntää saaristoisuutta, merta, järviä, jokia ja rantavyöhykettä aluekehitystekijöinä koko maassa. Ohjelma on laadittu yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien, saaristokuntien ja saaristoisten kuntien, kansalaisjärjestöjen ja yritysten kanssa.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma vuosille 2017–2019 sisältää toimenpide-ehdotuksia, jotka koskevat muun muassa elinkeinoja ja työllisyyttä, vakituista asutusta ja vapaa-ajan asutusta, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä, ympäristöä, luontoa ja kulttuuria.

Saaristoasiain neuvottelukunta on lokakuussa 2020 julkaissut uuden saaristo-ohjelman *Ihmisten saaristo – Saaristo- ja vesistöalueiden valtakunnallinen kehittämisohjelma vuosille 2020–2023*. Ohjelma löytyy kokonaisuudessaan saaristoasiain neuvottelukunnan verkkosivulta: www.saaristopolitiikka.fi.

Saaristoalueiden kehittämistä ohjaa visio hyvän elämän saaristosta. Saaristoalueet ovat elinvoimaisia, saavutettavia ja luonnonläheisiä alueita, jotka tarjoavat monipuolisen ja kulttuurisesti erityisen asuin- ja toimintaympäristön. Elinvoimaiset saaristoalueet tuovat hyvinvointia koko yhteiskuntaan!

Saaristo-ohjelma esittää toimintaperiaatteet ja temaattiset valinnat vision toteuttamiseksi. Ohjelma ei pidä sisällään konkreettisia toimenpiteitä, vaan saaristoasiain neuvottelukunta laatii saaristo-ohjelman tavoitteita tukevat toimenpiteet vuosittaisessa toimintasuunnitelmassaan.

Toimintaperiaatteet:

- Saariston vahvuudet ja niiden hyödyntäminen; Paikkaperustainen kehittäminen nojaa paikallisten voimavarojen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen huomioiden paikalliset tarpeet ja erilaisten toimintaympäristöjen muutokset ja haasteet. Hallinto- ja palvelujärjestelmät mukautetaan joustavasti paikallisiin olosuhteisiin.
- Yhteistyön ja verkostojen rakentaminen; saaristojen tuloksellinen kehittäminen perustuu kumppanuuteen, yhteistyöhön ja verkostoihin.
- Älykäs sopeutuminen; alueiden kehittäminen ei voi pohjautua pelkästään jatkuvaan kasvuun nojaavien tavoitteiden varaan. Sopeutumiskykyinen, luova ja joustava ajattelutapa tarvitaan siitä, miten elinvoimaisuus vahvistuu ja turvataan esimerkiksi vakituisen asutuksen vähentyessä, väestön ikääntyessä tai kalakantojen heikentyessä.
- Ympäristövastuun lisääminen; ympäristövastuullisuus tarkoittaa sitä, että saaristojen kehittämistoimet huomioivat vesistöjen tilan ja kulttuuriympäristön sekä niiden käytön kestävyys.

Teemoihin kuuluu a) palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuus ja että saaristoalueet ovat helposti saavutettavissa, b) asuminen, lapset ja nuoret, c) elinkeinot ja palvelut, d) saaristokuluttuuri sekä e) luonto ja ympäristö.

Pohjoismainen saaristoyhteistyö

Pohjoismainen saaristoyhteistyö on rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä, joka koskee suomalaisia ja ruotsalaisia saaristoalueita. Yhteistyöllä pyritään saaristoalueiden mahdollisuuksien kehittämiseen.

Aktiivisen ja vakituisen asutuksen säilyttäminen, elinkeinon sopeuttaminen ja kehittäminen, kulttuuriperinnön vaaliminen, saaristokulttuurin kehittäminen ja saariston merellisen ympäristön parantaminen muodostavat saaristopolitiikan kulmakivet.

Seudullinen saaristoyhteistyö

Suomen saaret ry (Finlands öar rf, FÖSS) järjestää vuosittain tapahtumia, jotta saaristolaisilla on mahdollisuus tavata ja vetää hankkeita, joiden tarkoituksena on turvata ja kehittää saarten palveluita.

2. Saaristoympäristö, eläin- ja kasvimaailma

Sipoon saaristo on 1880-luvulla alkaneen huviloiden ja myöhemmin lomamökkien rakentamisen takia Suomen tiheimmin rakennettuja saaristoalueita. Saaristossa on viitisenkymmentä suurempaa saarta ja sen lisäksi pienempiä kareja ja luotoja.

Rannikkoalue ja saaristo ovat enimmäkseen melko mäkisiä. Maaperä on meri- ja ulkosaaristo-vyöhykkeellä pääasiassa kalliota ja kalliopeite on luonteenomaista myös sisäsaaristossa. Saaristossa vallitsevia kivilajeja ovat graniitti sekä kvartsi-maasälpägneissi. Moreenia on laajalti vain sisäsaaristossa isommilla saarilla ja ranta-alueella. Soraa, hiekkaa ja savea on paikoittain. Kalkkirannan alueella esiintyy kallioperässä dolomiittia ja kalsiittia.

Sipoon saaristossa ei ole Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Saaristossa on kuitenkin useita arvokkaita luontokohteita tai luontoalueita.

Maisemakuvan monimuotoisuus perustuu saariston rikkonaisuuteen, kallioisten mäkien pienpiirteisyyteen ja vaihtelevaan topografiaan, viljelysten laikuittaisuuteen, asutuksen sijoittumiseen ranta-alueille sekä kauniisiin ja herkkiin luonnonpiirteisiin. Sipoon saaristo rajoittuu etelässä Suomen alueveteen (avoin meri), lännessä Helsingin saaristoalueeseen ja idässä Porvoon saaristoalueeseen. Luoteessa sijaitsee Vuosaaren kerrostaloasutus, pohjoisessa Östersundomin ja Sipoon rannikkoalueen pientaloasutus ja Kalkkirannan kalkkitehdas ja koillisessa Kilpilahden teollisuusalue.

Vaikka saaristo on Sipoon edustalla rikkonaista, siinä on havaittavissa kolme tiivistä saariryhmää, jotka muodostavat idyllisiä ja harmonisia maisemakokonaisuuksia. Nämä ovat lännessä Granö ja Mölandet, saariston keskiosassa Simsalö, Söderkullalandet, Norrkullalandet ja Röysö sekä lukuisat pienemmät saaret ja luodot ja idässä Kitö ja Löparö. Saariryhmien pienpiirteisten näkymien välisistä salmista avautuu vastakohtana avaria näkymiä kauemmas merelle.

Sipoon valtuusto hyväksyi kesäkuussa 2011 saariston ja rannikon osayleiskaavan, joka astui voimaan helmikuussa 2014. Osayleiskaavassa kaava-alue on jaettu kolmeen osaan:

a) Mannervyöhyke ja sisäsaaristo

Saaria on runsaasti. Saarten välissä on kapeita ja sokkeloisia salmia ja rannat ovat pitkälti ruovikointuneet. Metsäkasvillisuutta luonnehtivat kallion lakiosilla matalat kalliomänniköt, notkelmien ja alavampien maiden lehtomaiset ja tuoreet metsät ja kuivahkot metsät. Lehtomaisia kankaita ja lehtoja on paikoittain. Alueella on runsaasti kallioita. Rannat ovat monin paikoin tiheään rakennettuja.

b) Ulkosaaristo

Ulkosaariston rajana on metsän esiintyminen. Pieniä saaria on runsaasti. Metsät ovat enimmäkseen tuoreita ja kuivahkoja kankaita.

Kalliolakialueet ovat karuja kalliomännikköjä.

Rehevimmät metsätyypit, lehdot ja lehtomaiset kankaat, keskittyvät isommille saarille.

Pienemmissä saarissa metsäkasvillisuus on pääosin kalliomännikköä ja kuivahkoa mäntykangasta. Rannat ovat pääasiassa kallio- ja kivikkorantoja. Merenrantaniittyjä on paikoin. Valtaosa saarista on asuttuja.

c) Merivyoehyke

Vyoehykeen luonteeseen kuuluvat pienet, puuttomat saaret sekä kallioiset ja kiviset rannat. Suurin saari on Eestinluoto, joka laajuutensa ansiosta poikkeaa vyoehykeen muista saarista. Eestiluodon sisäosassa kasvaa metsää.

Meri

Sipoon saaristo- ja rannikkoalueella on lukuisia saarten ja kyntäiden ulkomerestä erottamia erillisiä altaita, joissa veden vaihtuminen on rajoittunutta. Tällaisten altain pohjalta happi kuluu vähiin erityisesti kesän aikana. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, että alueen vedet ovat herkkiä rehevöitymään.

Vesien yleisen käyttökelpoisuusluokituksen mukaan meriveden laatu on saaristossa valtaosin luokassa tyydyttävä. Ulompana merialueella veden laatu paranee hyväksi. Pintaveden suolapitoisuus on noin 5 promillea.

Eläimistö

Linnusto on pääpiirteiltään tyyppillistä saaristolinnustoa. Tavallisimpia vesilintuja ovat kokosukeltajat kuten telkkä, tukkasotka, tukkakoskelo, isokoskelo ja haahka. Merimetso ja valkoposkihanki ovat yleisiä. Muuttoaikana saaristossa levähtää useita lintulajeja.

Kalalajisto on monipuolinen. Kalastoon kuuluvat mm. silakka, ahven, hauki, kuha, taimen, made, siika, lahna, kilohaili ja lohi (lähde: Saariston ja rannikon osayleiskaava).

3. Asutus, elinkeinorakenne ja rakennukset

3.1. Väestö ja asutuskunnat

Sipoon saaristoalueisiin lasketaan kuuluvan ne saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä sekä Kitö ja Löparö. Tilastokeskuksen tietojen mukaan saaristossa asui 153 henkilöä vuoden 2019 lopussa. Puolet saaristolaisista asuu saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Vakituista asutusta oli seuraavilla saarilla: Björkholmen, Bockholmen, Kamsholmen, Kitö, Komsalö, Löparö, Majholmen, Norrkullalandet, Opanholmen, Sandholmen, Sandholmen-Röysö, Simsalö, Stora Svedjeholmen, Strömmingsholmen, Skutholmen ja Söderkullalandet.

Saaristossa väestö on vanhempaa kuin kunnassa keskimäärin. Vuonna 2019 Sipoon saariston asukkaista 16 % oli lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia (0–24-vuotiaat), 49 % työssäkäyviä (25–64-vuotiaat) ja 35 % ikäihmisiä (65 vuotta täyttäneet). Pääosa väestöstä, 76 %, puhui ruotsia äidinkielenään.

Saaristossa oli vuoden 2019 lopussa 75 asutokuntaa. Puolet asutokunnista asui saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä (lähde: Tilastokeskus).

3.2. Elinkeinorakenne

Vuonna 2018 vajaat puolet saaristolaisista, 47 %, kuului työvoimaan. Lasten ja opiskelijoiden osuus oli 14 %, eläkeläisten osuus 35 % ja muiden osuus 4 % (lähde: Tilastokeskus).

Saaristossa on vain muutamia työpaikkoja. Noin kuusikymmentä rannikolla sijaitsevaa yritystä tarjoaa palvelujaan saaristolaisille ja mökkiläisille saaristossa (lähde: Sipoon saaristoesite 2019).

Kalastuselinkeino

Saaristossa toimii kymmenkunta kalastajaa. Näistä kolme lasketaan ammattikalastajiksi uuden 1. luokan ammattikalastajan luokituksen mukaan. Sipoo kuuluu Porvoon–Sipoon kalastusalueeseen. Sipoon kunta on mukana tukemassa Etelä-Suomen kalastusryhmä ESKO:n toimintaa. Kalastusryhmä jakaa tukea Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta kalatalouselinkeinojen kehittämiseen. Tukea voidaan myöntää ESKO strategia 2020:n suuntaviivojen mukaisesti ammattikalastuksen, kalankasvatuksen ja kalastusmatkailun erilaisille hankkeille.

Ohjelman vision mukaan Suomenlahden elinkeinokalatalous on kannattava ja tehokkaasti toimiva vuonna 2020. Kuluttajille tuotetaan laadukkaita elintarvikkeita, saaristoa ja rannikkoa pidetään asuttuna sekä kävijöille tarjotaan ainutlaatuisia elämyksiä.

Kalatalouselinkeino on uhattuna, sillä se kilpailee rannikon kalakannoista jatkuvasti kasvavien hylje- ja merimetsokantojen kanssa. Hylkeet syövät kalastajien saaliit ja tuhoavat heidän työvälineensä.

3.3. Rakennuskanta

Valtaosa saarista on asuttuja. Vakituisen asutuksen lisäksi saaristossa asuu ajoittain suuri määrä kesämökkiläisiä. Puolet Sipoon kesämökeistä sijaitsee saaristossa. Vuonna 2019 saaristossa oli 1 135 kesämökkiä, joista 944 mökkiä saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Sipoossa sijaitsevista kesämökeistä sipoolaiset omistivat 14 %, pääkaupunkiseudun asukkaat 58 % ja muut ulkokuntalaiset 9 % vuonna 2019. Yritykset, yhdistykset, perikunnat ja ulkomaalaiset omistivat 19 % kesämökeistä.

Vuonna 2019 saaristossa oli kesämökkien lisäksi 173 rakennusta. Rakennuksista 134 oli asuinrakennuksia. Asuinrakennukset olivat erillispientaloja (lähde: Tilastokeskus).

3.4. Omistussuhteet

Sipoon kunnan maapinta-ala on 340 km². Järviä kunnassa on 3 km² ja merialueita 356 km². Saaristo muodostaa siis puolet kunnan 699 km²:n kokonaispinta-alasta (lähde: Maanmittauslaitos, www.maanmittauslaitos.fi).

Saaristossa maa- ja vesialueiden omistussuhteet ovat hajanaiset. Alueita on sekä yksityis- että yhteisomistuksessa. Yksityishenkilöt ja perikunnat, kunnat ja yhdistykset omistavat maa-alueita ja niihin usein liittyviä vesialueita. Useiden virkistysalueiden omistajina Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki ja Sipoon kunta kuuluvat suurempiin maanomistajiin.

Sipoon saaristo kuuluu Porvoon-Sipoon kalastusalueeseen, joka on lakisääteinen vesialueiden omistajien, ammattikalastajien ja vapaa-aikakalastajien yhteistyöelin.

4. Saariston suunnittelu

4.1. Suunnitelmat

Maakuntakaavat

Uusimaa-kaava 2050 kattaa koko Uudenmaan alueen, ja sen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaava kokoa yhteen kaikki maankäytön keskeiset teemat. Uudenmaan liiton maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan elokuussa 2020.

Vuonna 2018 valmistuneessa Östersundomin alueen maakuntakaavassa Östersundomin rannikko- ja merialue on merkitty mantereen rantavyöhykkeeksi ja sisäsaaristoksi. Merkintä mahdollistaa vyöhykkeen suunnittelun kaikkia toimintoja ja maankäyttömuotoja sisältävänä alueena. Vyöhykkeelle osoitetaan myös virkistysalueita vahvistamaan sen merkitystä ulkoilu- ja virkistysalueena. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuri- ja luonnonmaiseman arvojen sekä arvokkaiden luonto-olosuhteiden säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja vesiensuojelun edistäminen sekä virkistyskäyttötarpeet.

Östersundomin yhteinen yleiskaava

Helsingin, Vantaan ja Sipoon valtuustojen syksyllä 2018 hyväksymä Östersundomin yhteinen yleiskaava mahdollistaa rannikkoalueelle rakennettavan keskisuuren kaupungin, jossa on 80 000–100 000 asukasta ja 30 000 työpaikkaa.

Storörenin satama-alue ja Majvik sekä Granön saari ympäröivine saaristoalueineen kuuluvat yleiskaavaan. Majvikiin suunnitellaan venesatamatoimintaa.

Granön suunnitteluperiaatteiden mukaan saarta kehitetään ensisijaisesti monipuolisena virkistysalueena sekä erityislaatuiseena asuinalueena enintään 2 000 asukkaalle. Virkistys, matkailu, siirtolapuutarhapalstat, leirintäalueet, pienvenesatama toimintoihin ja telakkatoiminta sekä veneiden talvisäilytys voivat tulla kyseeseen.

Helsingin hallinto-oikeus kumosi marraskuussa 2019 Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen.

Osayleiskaavat

> Saariston ja rannikon osayleiskaava

Saariston ja rannikon osayleiskaava ja yksittäiset, pienialaiset ranta-asemakaavat ohjaavat saariston rakentamista. Saariston ja rannikon osayleiskaava astui voimaan helmikuussa 2014. Osayleiskaavan tarkoituksena on määrittää kiinteistö- ja maanomistajakohtainen rakennusoikeus sisältäen pysyvän asumisen tarpeet ja loma-asumisen sekä matkailun ja elinkeinojen alueet. Osayleiskaava päivitetään asteittain uusien kaavojen laadintatyön yhteydessä. Tuleva Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaava (G27) sisältää Gumbostrandin alueen.

Saaristovaltuuskunnan mielipiteen mukaan saariston ja rannikon osayleiskaava on sisällöltään rajoittava, ei kehittävä. Tämä ei ole hyväksyttävää, kun kyse on suunnitelmasta.

> Sibbesborgin osayleiskaava

Sibbesborgin osayleiskaavaluonnos koskee Söderkullaa ympäröivine alueineen, joihin kuuluvat Majvikin, Hitån ja Eriksnäsinn rannikkoalueet. Eriksnäsinn alueelle laaditaan myös oma osayleiskaava ja Majvik kuuluu Östersundomin yhteiseen yleiskaavaan. Sibbesborgin osayleiskaavaluonnos mahdollistaa 50 000 asukkaan sijoittumisen alueelle, mutta lopullisen suunnitelman väestötavoite on todennäköisesti huomattavasti pienempi.

> Eriksnäsinn osayleiskaava

Osayleiskaavaehdotuksen mukaan Eriksnäsinn aluetta on tarkoitus kehittää merellisenä asuinalueena palveluineen ja työpaikkoineen. Kaava mahdollistaisi 10 000 asukkaan sijoittumisen alueelle.

Lausunnoissaan Eriksnäsinn osayleiskaavasta saaristovaltuuskunta on todennut, että on erittäin tärkeää, että elävä saaristo ja saaristolaisten satamatarpeet otetaan huomioon jatkosuunnittelussa. Saaristopalveluita, yhteysalusliikennettä, veneiden ja autojen pysäköintiä, pelastustoimintaa, öljyntorjuntaa sekä tavara-, koululais- ja muita kuljetuksia varten tulee varata riittäviä alueita.

> Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaava

Gumbostrand–Västerskog–Hitån alueelle laaditaan osayleiskaava lähivuosien aikana.

Asemakaavat

Kunnan kaavoitusohjelma 2020–2024 sisältää asemakaavahankkeet, jotka koskevat seuraavia rannikkoalueita: Majvik, Storören, Joensuun kartano ja Eriksnäs. Rantakaavahankkeita on käynnissä muun muassa Spjutsundin Vikbackassa, Krokholmenilla ja Kaunissaareissa (kaava on astunut voimaan heinäkuussa 2020) ja Norrkullalandetissa.

4.2. Merialuesuunnittelu

Merialuesuunnittelun tarkoituksena on muun muassa selvittää, miten merta voidaan käyttää tehokkaalla ja kestäväällä tavalla. Merialuesuunnitteludirektiivin mukaisesti kaikki EU:n rannikkovaltiot laativat merialuesuunnitelmat vuoden 2021 maaliskuun loppuun mennessä. Merialuesuunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (§ 67). Merialuesuunnitelma laaditaan aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyönä. Merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen.

Rannikon maakuntaliitot ovat laatineet merialuesuunnitelmaluonnoksen. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan erityisesti energia-alaa, liikennettä, kalastusta ja vesiviljelyä, matkailua, virkistyskäyttöä, ympäristöä ja luontoa. Huomiota kiinnitetään maanpuolustuksen tarpeisiin, merialueen

ominaispiirteisiin sekä maa-alueiden ja meren vuorovaikutukseen. Myös kulttuuriperintö, kaivosala, sininen bioteknologia ja merialuesuunnitteluun liittyvä meriteollisuus otetaan huomioon.

4.3. Yleiset suunnitteluperiaatteet

Saaristossa asuu vuosi vuodelta yhä vähemmän ihmisiä. Väestö myös vanhenee. Elävä saaristo edellyttää ympärivuotuista asutusta myös saarilla ilman kiinteää tieyhteyttä. Rannikkoalueen ja saariston erityistarpeet olisi huomioitava kaavoituksessa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavassa on kunta asettanut muun muassa seuraavat yleiset suunnitteluperiaatteet ja tavoitteet:

- tukea ja kehittää saariston ja rannikon perinteisiä elinkeinoja kuten myös uusia elinkeinomuotoja
- parantaa pysyvän asutuksen elinolosuhteita
- tukea nykyisten palvelujen säilymistä sekä uusien luomista
- tukea Sipoon saariston ja rannikon omaleimaisuutta ja perinteitä, turvata palvelut ja työpaikat sekä huomioida matkailun tarpeet saaristossa
- edistää erilaisten suojeluohjelmien toteutumista ja luonnon- ja kulttuurialueiden suojelua
- huomioida saariston ja rannikon omaleimaisuus ja säilyttää biologinen moninaisuus
- helpottaa ja yksinkertaistaa rakennuslupien ja rakennusprojektien käsittelyä
- alle 2 hehtaarin kokoiset saaret jätetään rakentamattomiksi
- vanhojen, arvokkaiden rakennusten säilyminen turvataan; korvaava rakentaminen (esim. siviilasunnon salliminen)
- turvata virkistystarpeet jättämällä vapaata rantaviivaa myös yleiseen käyttöön.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston kaavoituksessa asetetaan myös seuraavat yleiset suunnitteluperiaatteet:
 - riittävä rakentaminen ja elinkeinotoiminta sallitaan, jotta saaristo pysyy elävänä
 - rannikkovyöhyke otetaan huomioon siltä osin kuin suunnittelu koskee saaristoa palvelevia toimintoja (liikenne, tietoliikenne, kunnallistekniikka, satamat, kalasatamat, pysäköintialueet, laiturit ja muut yleiset palvelut)
 - suunnittelussa huomioidaan saaristossa sijaitsevien käyntikohteiden kasvava kysyntä, erityisesti luonto- ja virkistysalueet, sekä lisääntyvä pienveneliikenne. Tämä johtuu saaristoon rajoittuvien alueiden ja Granön tehokkaasta rakentamisesta.

Norrkullalandet – kunnan virkistysalue

5. Saaristoanalyysi

Sipoon saaristolla on tärkeä rooli kunnan kehityksessä. SWOT-analyysissä tarkastellaan saariston vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä heikkouksia ja uhkia.

Vetovoimainen saaristoympäristö, vahva paikalliskulttuuri, sijainti lähellä pääkaupunkiseudun suurta palvelu- ja työpaikkatarjontaa sekä hyvät liikenneyhteydet kuuluvat vahvuuksiin. Puutteellinen palvelutaso ja kehittämätön infrastruktuuri sekä ympäristökuormitukset kuuluvat heikkouksiin.

Tulevaisuuden haasteena on saariston pitäminen elävänä ja toimivana kokonaisuutena ympäri vuoden. Toinen haaste on kulumisen estäminen, kun käyttöaste nousee sitä mukaa kuin rannikkoalueiden väestömäärä kasvaa. Väestönkasvu tuo myös mukanaan uusia mahdollisuuksia, mikäli tarpeelliset taloudelliset ynnä muut resurssit panostetaan saariston kehittämiseen.

VAHVUUDET Saaristolain suoma erityisasema Vetovoimainen saaristoympäristö – ainutlaatuiset luonto- ja kulttuuriympäristöt – kaunis maisema Vahva paikalliskulttuuri – saaristolaishenki, yhteisöllisyys, paikallistuntemus – saariston perinteet Infrastrukturi – yhteysalusliikenne osaan saarista – veneväylät Peruspalvelut Sijainti – lähellä pääkaupunkiseutua, jossa on paljon palveluja ja työpaikkoja sekä hyvät lento- ja junayhteydet	MAHDOLLISUUDET Väestö kasvaa – loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi – rakennuskantaa täydennetään Saariston merkitys kasvaa – saaristo toimii viehättävän Sipoon käyntikorttina, jonka avulla voidaan houkutella uusia asukkaita kuntaan Virkistysmahdollisuudet – veneily, vesiurheilu, metsästys ja kalastus Saariston erityispiirteet vahvistuvat – rauhallisempi elämänlaatu – lähellä luontoa ja luonnonvoimia – hiljaisuutta ja rauhaa kauniissa luontoympäristössä Paremmat yhteydet meritse ja maitse Valtion resurssit ohjataan kansallisen saaristo-ohjelman painopisteisiin Uusi merisuunnitelma Uusia mahdollisuuksia yrittäjille – kasvava luontomatkailu – lisääntyvä yhteysalusliikenne Helsingistä saariston käyntikohteisiin – palveluja asukkaille, kesämökkiläisille, kävijöille – pienteollisuutta – asuminen saaristossa (vakituinen ja vapaa-ajan asuminen) luo palveluedellytyksiä Saariston osalta resurssien, tiedotuksen ja markkinoinnin yhteensovittaminen eri toimijoiden kesken Vesiosuuskuntien investoinnit – hyvän juomaveden saanti paranee – viemäriverkosto vähentää ympäristökuormitusta Saaristoyhteistyö
---	---

HEIKKOUEDET

Saavutettavuus

- puutteellinen satama-, laitur- ja tieverkosto
- satamissa liian vähän auto- ja venepaikkoja
- vapaasti käytettäviä tiloja, käyntikohteita, vierassatamia ja uimarantoja on vähän
- yhteysalusliikenne, bussiyhteydet

Palvelut

- puutteellinen palvelutarjonta
- kehittämätön matkailuelinkeino
- heikot yöpymismahdollisuudet
- vesihuolto

Yritystoiminta

- paikallisia palveluyrityksiä vain muutama
- kalastuselinkeino

Rakentaminen

- hidas kaavoitusprosessi
- loma-asuntojen muuttaminen ympäristövuotisiksi
- osoitettujen rakennuspaikkojen puute

Ympäristöongelmat

- koskematonta luontoa ja luontoarvoja sisältävät alueet pienenevät
- taajama-alueiden ja teollisuusalueiden ympäristövaikutukset
- hylje- ja merimetsokannat
- happamoituminen, rehevöityminen ja ympäristömyrkyt
- ruoppaus ja rakentaminen
- öljypäästöt, ilmastonmuutos
- vieraslajit
- vesiviljely, rannikon hyväksikäyttö

UHAT

Saariston pitäminen elävänä yhä vaikeampaa

- väestön väheneminen ja vanheneminen
- palvelu- ja työpaikkatarjonta vähenee
- haasteellista rakentaa ja asettua asumaan saaristoon
- kiinteistöjen hinnat nousevat virkistyskäytön lisääntyessä

Saaristo unohtuu kunnan kehitysprosessissa

Taloudelliset resurssit eivät riitä infran rakentamiseen ja palvelujen tarjoamiseen

Hajanaiset maanomistussuhteet

Lähiseudun väestönkasvu aiheuttaa lisääntyvää virkistyspainetta

Huviveneiden ja muiden vesikulkuneuvojen määrä kasvaa

Luonto saastuu

- meri rehevöityy, sinilevä lisääntyy
- kalakannat pienenevät
- Itä-Helsingin valtavat rakennushankkeet pilaavat ympäristön laatua
- öljykatastrofit
- lento- ja veneliikenteen meluhaitat
- herkkä saaristoluonto kuluu hallitsemattomassa käytössä

Hylkeiden ja merimetsojen määrä kasvaa

- kalakanta pienenee
- saastuneet saaret

Vapaa-ajan kalastuksen puutteellinen valvonta

- Kalastuslain mukaan kalastusta harjoiteltaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa ja häiriötä ympäristölle, vesilläliikkuville, muulle luvalliselle kalastukselle taikka rannan omistajalle tai haltijalle. Sääntöä ei valvota tehokkaasti

6. Kehittämisaalueet

6.1. Elävä saaristo

Tammikuussa 2020 järjestettiin asukasilta saariston kehittämistarpeista. Osallistujien mielestä satamien auto- ja venepaikat, vierassatama ja loma-ajanasunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi ovat merkittävimmät kehittämiskohteet.

Asukasillassa osallistujat toivat esille seuraavia toimenpiteitä:

.1. Satamat

auto- ja venepaikat, vierassatama, Storören/Sipoonranta voisi olla solmukohta, pysäköintipaikkojen markkinointi, veneiden tankkausmahdollisuudet, paremmat liikenneyhteydet, saariston ja Helsingin välinen saaristoliikenne, polkujen rakentaminen yhteyslaitureille, Kalkkirannan ja Löparön välinen silta- tai tunneliyhteys, Gumbostrandin satamasta poistetun pysäkkikatoksen palauttaminen

.2. Palvelut

kauppaveneen toiminnan tukeminen, Storörenista/Sipoonrannasta kuljetus saaristoon ja muihin satamiin, veden saatavuus, kahvilaituri, sauna ja majoitus -palvelukonsepti, huoltoasemat, melojille palveluja

.3. Ympäristö, kulttuuri

saaristoympäristö ei saisi muuttua kaupunkiympäristöksi (rakentamisen ja valaistuksen ohjaus)

.4. Matkailu, virkistys

vierassatama palveluineen, avantouintipaikka, retkiluisteluine, tyhjiä rakennuksia voitaisiin käyttää Airbnb- ja matkailutoimintaan

.5. Muu

yrittäjien ja viranomaisten välinen vuorovaikutus, saariston infrastruktuurin kehittäminen, loma-asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi, Downshifting: monipaikkaisuus, asuminen ja matkailu

Asukasiltan osallistuneet kuvasivat yhdellä sanalla saaristoa:

6.1.1. Saaristoasioiden edunvalvonta

Kunta ja saaristovaltuuskunta seuraavat aktiivisesti saaristoa ja saariston asukkaita koskevia tapahtumia. Lausuntoja annetaan suunnitelmista ja toiminnoista, jotka liittyvät saaristoon ja rannikkoon. Yhteistyötä harrastetaan valtionviranomaisten, naapurikuntien ja muiden tahojen kanssa saaristoasioissa. Kunta osallistuu Kehittämisyhdistys SILMU ry:n ja ESKO-kalatalousryhmän toimintaan.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saaristovaltuuskunnan jäsenet osallistuvat joka vuosi kunnan edustajina kansalliseen saaristoseminaariin, joka järjestetään kesäkuussa eri paikkakunnilla ympäri maata vuodesta toiseen
- > Yhteistyötä muiden kuntien kanssa kehitetään, esimerkiksi Porvoon ja Raaseporin (Tammisaari) kanssa.

6.1.2. Kunnan strategia – saaristo

Voimassa olevassa kuntastrategiassa saaristo mainitaan seuraavasti: ”Sipoo on luontoarvoiltaan merkittävä alue Uudellamaalla – Sipoon saaristo, Sipoonkorpi, perinnemaisemat ja rakennusperinne ovat kiinteä osa sipoolaisuutta ja vaalimme niitä kasvun rinnalla” ja ”Sipoon sijainti, saaristo ja Sipoonkorpi houkuttelevat myös matkailijoita”.

Kunnan seuraava strategia laaditaan kesäkuussa 2021 alkavalla valtuustokaudella. Itse strategiatyössä otetaan kantaa siihen, mitkä kysymykset saavat näkyvyyttä uudella valtuustokaudella.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston kehittämistavoitteet otetaan huomioon seuraavassa kuntastrategiassa.
- > Uusi kuntastrategia noudattaa saaristolain sääntöjä, joiden mukaan viranomaisten on huomioitava saariston erityisolosuhteet elinkeinojen, liikenteen ja palvelujen kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa.
- > Saariston erityispiirteiden huomioiminen tärkeänä, positiivisena aluekehitystekijänä seuraavassa kuntastrategiassa. Saaristo on arvokas vetovoimatekijä uusien asukkaiden houkuttelemiseksi kuntaan. Sipoo on asuinpaikkana useita muita kuntia huomattavasti monipuolisempi.

6.1.3. Valtion saaristolisät

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019 (toimenpide-ehdotukset):

Saaristokuntien ja saaristo-osakuntien saaristolisät turvataan kuntien valtionosuuksissa. Syrjäisyyssisää kehitetään siten, että laskentaperusteena käytetään maantieyhteyttä nykyisen

linnuntieyhteyden sijasta. Harvan asutuksen määrittelyssä otetaan huomioon vesialueet suo- ja metsäalueiden tavoin.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään saaristolisäjärjestelmän läpinäkyvyyttä.

...

Hallitus päätti vuonna 2016 palauttaa saaristo-osakunnille saaristolisät vuodesta 2017 alkaen. Valtiovarainministeriön joulukuussa 2017 laatiman selvityksen mukaan Sipoon peruspalvelujen valtionosuudet kasvoivat 60 994 eurolla vuonna 2018, koska kunta on saaristo-osakunta. Tämä tuki korvaa aikaisempina vuosina maksetun noin 11 000 euron suuruisen saaristolisän.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saaristoa varten korvamerkitään määräraha, joka on samansuuruinen kuin kunnan saama saaristolisä.

6.1.4. Rakentaminen ja asuminen saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Mökkimaakunnat, mökkikunnat sekä maakunnalliset ja seudulliset kehitysyhtiöt organisoivat yhdessä elinkeinoelämän kanssa vapaa-ajan asumisen hyödyntämistä edistäviä selvitys- ja kehittämishankkeita kunnissa ja seuduilla. Hankkeet tähtäävät:

- ✚ *tasaisen riittävän mökkitonttitarjonnan ja uudisrakentamisen turvaamiseen*
- ✚ *perinteisten ja vakituista asunnoista mökeiksi muuttuneiden vapaa-ajan asuntojen peruskorjauksen aktivointiin*
- ✚ *energia-, vesi- ja jätehuollon sekä liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen*
- ✚ *mökkiläisten osallistumisjärjestelmien luomiseen ja mökkiläisten osaamisen hyödyntämiseen*
- ✚ *mökillä asumisen kasvun tukemiseen ja mökkiläisissä olevan ostovoiman hyödyntämiseen*
- ✚ *mökkien vuokralle annon edistämiseen*
- ✚ *kylämaisten mökkialueiden sekä vakituisen asutuksen lomassa olevien vapaa-ajan asumistonttien riittävään tarjontaan ja muiden ympäristöystävällisten mökkeilyn mallien luomiseen.*

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Edistetään monipaikkaista asumista ja elämäntapaa nostamalla monipaikkaisuus osaksi päätöksentekoa.

Tuetaan paikkariippumattoman työn edellytyksiä.

Tuetaan vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua mökkipaikkakunnan päätöksentekoon.

Vaikutetaan maankäyttö- ja rakennuslain tulkintoihin saaristossa asumista edistävään suuntaan. Lisätään joustavuutta rakentamiseen ja rakennusten muutostöihin, mm. loma-asuntojen muuttaminen vakituiseksi asunnoiksi.

Tehdään saaristosta houkutteleva ja turvallinen asuinympäristö lapsiperheille varmistamalla, että lapsille suunnatut palvelut ovat kunnossa, esimerkiksi koulut, kuljetukset, kirjasto- ja kulttuuri-palvelut, sekä harrastusmahdollisuudet. Edistetään erilaisia lapsille suunnattujen palveluiden kokeiluja.

Edistetään lainsäädännön kehittämistä monimuotoisen koulunkäynnin mahdollistavaan suuntaan, johon kuuluu osana mm. etäkoulunkäynti / etäopetus.

...

Mahdollisuutta muuttaa loma-asumista ympärivuotiseen asumiseen ohjataan kaavoituksella sekä vähäisiltä osin rakennusjärjestyksellä. Saaristoalueella on voimassa Saariston ja rannikon osayleiskaava sekä erillisiä, pienialaisia ranta-asemakaavoja. Sekä yleis- että asemakaavoituksella määritellään suunnitelmallisesti muun muassa alueiden käyttötarkoitukset; kaavoituksessa suunnittelun keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa maanomistajien yhdenvertainen kohtelu luontosuhteiltaan ja sijainniltaan samankaltaisilla alueilla sekä maankäytön vaikutusten arviointi.

Sipoon rakennusjärjestys mahdollistaa usein rakennusoikeuden kasvattamista pysyvien asuntojen osalta, mutta Saariston ja rannikon osayleiskaava rajoittaa vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyväksi asumiseksi.

Valtuusto hyväksyi uudistetun rakennusjärjestyksen kokouksessaan 11.12.2017 (§ 129). Helsingin Hallinto-oikeus kumosi 14.12.2018 antamallaan päätöksellään rakennusjärjestyksen sivuasuntoja koskevan kohdan. Kunnanhallitus on jättänyt valituksen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos Helsingin hallinto-oikeuden päätös kuitenkin jää voimaan, sivuasuntojen rakentaminen ei ole mahdollista saaristossa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavan AP-, AP-1- ja MTH-alueilta sivuasunnon rakentamista koskeva määräys puuttuu. Jos kaavassa tai rakennusjärjestyksessä ei ole määräystä sivuasunnon rakentamisesta, sivuasunnon rakentaminen edellyttää aina poikkeamista rakennusjärjestyksestä. Saaristossa poikkeamispäätöstenkään myöntäminen sivuasunnoille ei kuitenkaan pääsääntöisesti olisi mahdollista.

Monipaikkaisuus lisääntyy. Yhä useammat asuvat ja työskentelevät usealla paikkakunnalla.

Vapaa-ajan asunnon käyttökauden pidentyminen esimerkiksi myöhäisempään syksyyn lisää paineita kestävien vesi- ja jätevesiratkaisujen löytämiseksi ja lisää tarvetta rakentaa suurempia laitureita ja aallonmurtajia. Myös ruoppaustarpeet lisääntyvät kasvavien venekokojen myötä. Toimenpiteet ovat luvanvaraisia yli 15 metristen laitureiden osalta, mutta pienempää ruoppausta voi suorittaa ilman lupaa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunta selvittää millä tavalla voi asettua asumaan vakituisesti saaristoon ja miten asumiseen liittyvät kansalliset tavoitteet täyttyvät, mikäli uusi rakennusjärjestys ei kokonaisuudessaan saa lain voimaa.

6.1.5. Turvallinen arki saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Edistetään saaristokyläiden turvallisuussuunnitelmien laatimista kuntien johdolla pelastus- ja muiden osallisten viranomaisten avustuksella osana paikallista turvallisuussuunnittelua. Turvataan pelastushelikopteritoiminta saaristoalueilla. Sisävesi- ja rannikkoristeilyjä tarjoavien yritysten/laivureiden toimintaedellytykset uusien kalliiden turvallisuismääräysten toteuttamisen yhteydessä varmistetaan julkisella osarahoituksella.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitos hoitavat turvallisuus- ja pelastustoiminnan kunnan alueella, myös saaristossa.

Pelastuslaitoksen öljyntorjunta-aluksista yhden kotisatama on Kalkkiranta. Gumbo FBK:n pelastusvene on Gumbostrandin satamassa. Sibbo skärgårds FBK:n kaksi varikkoa sijaitsee Simsalössä ja Granössä. Yhdistyksellä on kaksi palovenettä. Toisen kotisatama on Simsalön yleinen laituri, toinen on Granössä.

Johtavana meripelastajana Rajavartiolaitos vastaa meripelastuksesta. Sipoon saaristossa toimii Suomenlahden merivartiosto (Porvoon merivartioasema). Meripelastukseen sisältyy merihätään joutuneiden ihmisten ja alusten auttaminen, onnettomuuksien ennaltaehkäisy, kadonneiden etsintä ja sairaankuljetukset meri- ja saaristoalueilta. Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvat myös merialueen ja vesiliikenteen valvonta sekä ympäristöhaittojen torjunta merellä.

Kunnan kotihoito käy tarvittaessa iäkkäämpien saaristolaisten luona. Hätätapauksissa yleinen hätänumero 112 on voimassa myös saaristossa. Kansanterveyslaitos korvaa taksimatkat samoilla ehdoilla riippumatta siitä, onko matka sairaalaan tehty taksiveneellä vai -autolla.

Kunta osallistuu itäuusmaalaiseen turvallisuusyhteistyöhön. Valtuusto hyväksyi Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelman 2018–2021 joulukuussa 2018. Vuonna 2020 laaditaan paikallinen toimenpideohjelma turvallisuusohjelman sisältämien suositusten perusteella.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

> Saariston erityisolosuhteet huomioidaan turvallisuussuunnittelussa.

6.2. Yhteydet

6.2.1. Rannikolla sijaitsevat venesatamat

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Kehitetään venesatamien verkostoa ja niiden palvelutasoa vastaamaan venematkailun tarpeita.

Edistetään Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Liikenneviraston ja muiden valtion viranomaisten käytöstä vapautuneiden rakenteiden, kuten tiestön, katuvalaistuksen, kunnallistekniikan

ja rakennuskannan kunnossapitoa ja hyötykäyttöä.

Saaristo- ja vesistöalueilla kehitetään venesatamien palvelutarjontaa sekä riittävän suuria vesistöaktiviteettien palvelukeskittymiä.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään veneilyinfrastruktuuria koko rannikolla mm. laajentamalla tarkoituksenmukaista satama- ja palveluverkkoa.

...

Spjutsundin satama

Gumbostrandin satama

Valtion hallinnoimat satama-alueet muodostavat osan maantieverkostosta:

- Kalkkirannan satama: uudet pysäköintijärjestelyt on otettu käyttöön kesällä 2020 ruuhkan vähentämiseksi
- Eriksnäsin satama: yksityinen kehittämishanke meneillään
- Gumbostrandin satama: Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaavassa (G27) otetaan kanta satamatoimintoihin
- Spjutsundin satama: ei kunnallisia suunnitteluhankkeita.

Kalkkirannan satama

Eriksnäsin satama

Kunta on neuvotellut Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa Kalkkirannan ja Eriksnäsin satamien siirtämisestä kunnan omistukseen.

Sipoon rannikolla yksityiset venesatamat sijaitsevat muun muassa seuraavilla paikoilla: Storören, Gumbostrand, Joensuun kartanon alue, Hangelbyviken, Salparviken (Träskby) ja Djupsundet (Kalkkiranta).

Vuonna 2019 kunta otti takaisin haltuunsa ja kunnosti Storörenin venesataman maa-alueet. Kunta on aiemmin tehnyt laitureista, venesatamaan ja vierasvenesatamaan kuuluvien laitosten, rakennelmien sekä rakennusten pitämisestä kunnan alueella pitkäaikaisen vastikkeettoman maanvuokrasopimuksen Hjallis Promotion Ab Oy:n kanssa.

Satamien palvelutarjonta

Ainoastaan Joensuun venesatama rannikolla ja Kaunissaari saaristossa tarjoavat vierassatama-palveluja. Useimmissa satamissa on kuitenkin jonkinlaisia palveluja:

- Karhusaari Helsingissä (kauppa, kahvila, juomavettä, imutyhjennysasema, polttoaineiden myynti, Kauppalaiva Christina)
- Storören (kahvila, kuusi venepaikkaa saaristolaisten tilapäiseen käyttöön, veneramppi, ekopiste)
- Gumbostrand (saaristolaisten kokoontumispaikka Gumbotalo, kahvila, kiosk, koulu, VPK-asema, ekopiste, veneramppi)
- Joensuun tila (vierassatama, uimaranta, imutyhjennysasema, kiosk, kahvila)
- Eriksnäsän satama-alue (veneramppi)
- Kalkkiranta (kiosk, wc, ravintola, juomavettä, imutyhjennysasema, ekopiste, veneramppi)
- Spjutsund (kesäravintola, ekopiste)

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Satamat ovat tärkeitä rannikon ja merialueiden välisten henkilö- ja ajoneuvovirtojen solmukohtia. Satamia kehitetään hyvin toimiviksi ja viihtyisiksi alueiksi. Niissä on riittävästi vene- ja autopaikkoja, sopiva palvelutarjonta ja hyvät virkistysmahdollisuudet.
- > Storörenin venesatamaan rakennetaan suunniteltu vierassatama.
- > Gumbostrandin ja Kalkkirannan yhteysalusliikenne turvataan.
- > Yksityiset venesatamat merkitään osayleiskaavaan.
- > Kunnan ja yksityisten venesatamien välistä yhteistyötä kehitetään.

6.2.2. Väylät ja yleiset laiturit saaristossa

Saaristossa ei ole tieverkostoa, ainoastaan polkuja ja suuremmilla saarilla pieniä teitä. Viime vuosina ilmasto ei ole sallinut jäteiden rakentamista, ainoastaan moottorikelkkareittejä talvisin. Norrkullalandetissa on luontopolku ja näköalatorni.

Sekä sisäsaaristossa että ulkosaaristossa on viralliset veneväylät. Viralliset väylät kulkevat Simsälön, Söderkullalandetin ja Kamsholmenin yhteislaitureille sekä Gumbostrandin ja Kalkkirannan satamiin.

Sipoon saariston viralliset veneväylät:

Keskisaaristossa yhteysaluksen liikennöimiltä reiteiltä puuttuu osittain virallinen veneväylä. Varsinais-Suomen ELY-keskus on esittänyt, että Sipoon saaristoon perustettaisiin enemmän virallisia veneväyliä. ELY-keskus ei yhteysalusliikennettä kilpailuttaessaan voi vaatia, että liikennöitsijä ajaisi merkitsemätöntä väylää pitkin. Tämä on myös liikennöitsijän toive, sillä virallisten veneväylien ulkopuolella liikennöitsijä ajaa omalla vastuullaan. Valtion viranomaiset eivät myöskään voi järjestää omaa yhteysalusliikennettä epävirallisia veneväyliä pitkin.

Vakituisesti saaristossa asuvien toivomuksesta kunta ei ole aktiivisesti pyrkinyt edistämään veneväylien merkintää. Veneväylien merkintä ei myöskään kuulu kuntaan toimivaltaan.

Väylävirasto yhdessä ELY-keskuksen kanssa on päättänyt kehittää Sipoon saariston vesiväyliä. Tällöin tehdään vesisivyyksien kartoitustyötä mukaan lukien väylien varmistamista.

Yhteyslaitureita on Sipoon saaristossa ja rannikolla seuraavilla paikoilla: Storören, Kamsholmen, Gumbostrand, Simalö, Söderkullalandet, Norrkullalandetin länsiosa, Norrkullalandetin itäosa, Kalkkiranta, Stora Svedjeholmen ja Spjutsund. Kunta vastaa valtion omistamien yhteyslaitureiden ylläpidosta saarilla.

Sipoon saaristossa ja rannikolla sijaitsevat yhteyslaiturit (pois lukien Spjutsundin satama):

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

> Virallisten väylien verkosto tarkastetaan. Kunta tekee ehdotuksen Väylävirastolle väylien kehittämisestä. Esimerkiksi Gumbostrandista Sipoonselälle kulkeva virallisella väylällä voisi olla suurempi linjaus, mikäli se kulkisi Risholmenin länsipuolella eikä Opanholmenin itäpuolella.

6.2.3. Bussi- ja veneliikenne

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Turvataan saaristoalueiden vakinaiselle väestölle turvalliset ja käyttökelpoiset liikenneyhteydet. Huolehditaan siitä, että saaristoalueiden asukkailla on käytettävissään yhdenvertaiset asumisen, toimeentulon ja välttämättömän asioinnin kannalta tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut.

Saariston yhteysalusliikenteen hankintamenettelyjä kehitetään edelleen siten, että liikennöinnin kustannustehokkuutta ja pitkäjänteisyyttä pystytään parantamaan. Valtion talousarviossa annettavin sopimusvaltuuksin kilpailutetaan pitkäkestoiset 15 vuoden liikennöintisopimukset. Sopimuksiin sisällytetään aluskannan suunnitelmallinen uusiminen nykyisen liikenteen ja ympäristön vaatimusten mukaisiksi.

Kehitetään yhteysalusliikenteen aikataulutusta. Tavoitteena on kokonaisvaltaisesti sujuva liikenneketjutus, joka nivoutuu järkevästi julkisen maantieliikenteen kanssa.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Turvataan saaristoalueiden saavutettavuus

- *Kehitetään edelleen saaristoliikennettä palvelemaan kaikkien saaristolaisten tarpeita: niin saariston vakituksia kuin vapaa-ajan asukkaita, yrittäjiä ja matkailijoita.*
- *Varmistetaan yhteysalusliikenteen maksuttomuus, toimivuus ja matkustajaystävällisyys (esteettömyys).*
- *Parannetaan saariston saavutettavuutta autottomien ja veneettömien käyttäjäryhmien osalta.*
- *Kehitetään saaristoliikennettä ympäristövaatimukset, turvallisuus ja eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden.*
- *Edistetään saariston liikenteen turvallisuutta: teiden kunnon parantaminen, kevyen liikenteen väylien rakentaminen sekä huomion kiinnittäminen liikennenopeuksiin. Huomioidaan hälytysajoneuvojen liikkumisen edellytykset saaristossa.*
- *Parannetaan saariston tietoliikenne- ja puhelinyhteyksien toimivuutta.*
- ...

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL vastaa bussiliikenneyhteyksien suunnittelusta ja järjestämisestä Sipoon satamiin. Maantietä 170 liikennöi myös yksityisiä bussiyhtiöitä. Koska bussien ja yhteysalusten vuorovälit ovat harvemmat koulujen kesäloman aikana, bussi- ja yhteysalusvuoroja on pyritty koordinoimaan. Vuoroja on kuitenkin niin vähän, että julkisilla kulkuvälineillä liikkuminen on etenkin kesäisin hankalaa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen koolle kutsumaan Saaristoliikenteen neuvottelukuntaan (SLNK) kuuluu edustajia maamme jokaisesta etelä- ja lounasrannikon kunnasta. Neuvottelukunnan tehtävänä on käsitellä saariston yhteysalusliikenteeseen liittyviä asioita.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on vuosittain kilpailuttanut Sipoon saariston yhteysalusliikenteen. Valtio rahoittaa palvelun kokonaisuudessaan, mutta pyytää kunnan lausuntoa liikennöitsijän valinnasta.

Vuodesta 2013 Pörtö Line (EW Finland Oy) on hoitanut yhteysalusliikennettä Sipoon saaristossa. Yhteysalus liikennöi Gumbostrandin ja Kalkkirannan satamista muun muassa seuraaville saarille: Simsalö, Söderkullalandet, Stora Svedjeholmen, Komsalö ja Norrkullalandet. Yhteysalus M/S Matilda hoitaa kesäliikennettä, M/S Sibbe ja ilmatyynyalukset talviliikennettä. Matkustajamäärä on 5 000–6 000 henkilöä vuodessa.

Toukokuussa 2021 Porvoon ja Sipoon yhteysalusreitit yhdistetään. Sipoon yhteysalusliikenne Gumbostrandista ja Kalkkirannasta Simsalöön, Stora Svedjeholmeniin ja Norrkullalandetiin ynnä muihin saariin kuuluu jatkossa samaan viisivuotiseen palvelusopimukseen kuin Porvoon yhteysalusliikenne, joka suuntautuu Pirttisaareen, Bodöön, Majholmeniin ja Kalvöön. Yhteysalusliikenteen järjestäminen monivuotisen kuljetussopimuksen turvin on tärkeä kehitysaskel saaristokuljetusten jatkuvuuden turvaamiseksi Sipoon saaristossa.

Keväällä 2020 Varsinais-Suomen ELY-keskus kilpailutti yhteysalusliikenteen ja valitsi Kotkassa ja Pyhtäällä toimivan Kymen Saaristoliikenne Oy:n palveluntuottajaksi sopimuskaudelle 1.5.2021–30.4.2026. Kilpailutuksesta on valittu markkinaoikeuteen.

Kunta on toivonut, että Varsinais-Suomen ELY-keskus ja palveluntuottaja yhdessä saaristolaisten edustajien kanssa perustaisivat työryhmän, joka laatisi suunnitelman siitä, miten Porvoon ja Sipoon yhteysalusreitit voitaisiin yhdistää siten, että saaristoliikenne palvelisi saaristoa mahdollisimman hyvin.

Keväällä 2015 liikenne- ja viestintäministeriö järjesti Kysymyksiä yhteysalusliikenteestä ja postipalveluista -kyselyn saaristossa. Sipoosta saapuneiden yhdeksäntoista vastauksen mukaan saaristolaiset tarvitsevat yhteysalusliikennettä lähinnä kelirikkoaikoina, jolloin myös iltavuoro olisi järjestettävä. Mahdollisuutta raskaisiin kuljetuksiin toivottiin, toisaalta autokuljetuksille ei nähty tarvetta. Yhteistyötä Pörtö Linen kanssa olisi kehitettävä aikataulujen ja jääkannen säilyttämisen osalta. Bussi- ja veneaikataulut eivät aina käy yhteen. Läkkäämmät saaristolaiset ovat riippuvaisia yhteysalusliikenteestä sekä postin ja elintarvikkeiden kuljetuksesta. He eivät välttämättä kykene käyttämään nettipostia tai itse hakemaan tarvitsemiaan palveluja mantereelta. Internetyhteydet toimivat paikoittain hyvin, mutta eivät kaikkialla.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunta seuraa aktiivisesti yhteysalusliikenteen aikataulujen kehitystä. Yhteistyötä kehitetään HSL:n kanssa satamiin johtavien bussilinjojen osalta. Yhteysalusliikenteen tulee palvella kaikkia saaristossa liikkuvia.
- > Selvitetään miten esteettömästi pystyy liikkumaan bussilla satamiin ja yhteysaluksella saaristossa sekä satamapalveluiden esteettömyyttä.
- > Yhteistyössä saaristolaisten kanssa kunta kartoittaa yhteyslaitureille johtavia polkuja ja niiden kunnostustarpeita.

6.3. Palvelut ja toiminta

6.3.1. Toiminta saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Turvataan saariston peruspalvelut hyödyntäen uusia palveluntuotannon malleja (ml. etä-, digi- ja liikkuvat palvelut).

Edistetään moniyrittäjyyttä mm. kalastuksen, lähiruuan ja matkailun yhdistelmillä kiinnittäen samalla huomiota innovatiivisiin ratkaisuihin.

Turvataan maa-, metsä ja kalatalouden (ml. ammattikalastus) edellytykset saaristossa.

Turvataan elinkeinon harjoittaminen koko kalatalouden arvoketjussa.

...

Saaristossa ei juuri ole palveluja. Lähimmät elintarvikeliikkeet sijaitsevat mantereella, Karhusaarella ja Söderkullassa. Kauppavene Christina liikennöi saaristossa kesäisin. Pankkiautomaatti ja postin palvelupiste sijaitsevat Söderkullassa. Siellä on myös terveysasema. Kioski-, kahvila- ja ravintola-toimintaa on satamissa sekä kesäisin myös Norrkullalandetissa ja Kaunissaaressa.

Kalkkirannasta ja Gumbostrandista voi kulkea yhteysaluksella Norrkullalandetin mökkikylään ja kunnan virkistysalueelle sekä Simsalöön ynnä muille saarille. Helsingistä järjestetään risteilyjä Kaunissaareen. Helsingistä ja Kalkkirannasta pääsee myös Porvoon saaristossa sijaitsevalle Söderskärin majakkasaarelle.

Saaristossa toimii useita yhdistyksiä. Paikallisiin yhdistyksiin kuuluvat Sibbo Fiskargille rf, Sibbo Skärgårds Öförening rf, Gumbostrand–Simsalö Marthakrets, Sibbo skärgårds FBK, Gumbo FBK, Etelä-Mölandetin Kalastus- ja Luonnonsuojeluyhdistys ry, Sionsförsamlingen, Simsalö rf sekä useita venekerhoja, metsästys- ja kalastusseuroja.

Saaristossa järjestetään moottorivenekilpailuja kesäisin. Norrkullalandetissa järjestetään rantapallomestaruuskilpailu ja Simsalössä kesäkonsertti, Simsalö-päivä, soutu- ja melontakilpailu, käsityönäyttely ja syysmarkkinat. Satamissa järjestetään kesätori ja kirpputori ynnä muita tapahtumia kesäisin.

6.3.2. Virkistysmahdollisuudet

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Varataan asukkaiden, vapaa-ajan asukkaiden ja matkailun tarpeisiin riittävät virkistysmahdollisuudet ja kehitetään virkistykseen liittyviä palveluita yhteistyössä kuntien ja yrittäjien kesken. Varataan alueita, jotka palvelevat veneilyä, virkistyskalastusta, uintia, retkeilyä, talviaktiviteetteja ja muita jokamiehenoikeuksiin perustuvia virkistyskäyttötarkoituksia vesillä, rannoilla ja jäällä. Suojellaan saaristoa liialta kulutukselta virkistyskäytön selkeällä ohjauksella ja opastuksella.

Luodaan saaristoon laadukkaita kulttuuripalveluja ja -tapahtumia sekä lähiliikuntapaikkoja, jotka vahvistavat paikallista hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja identiteettiä. Ruotsinkielisen saaristo- ja rannikkokulttuurin vaalimiseen vähemmistökulttuurina osoitetaan erityistä huomiota. Yhteistyön sujuvuutta meri-, saaristo-, kalastus- ja venemuseoiden välillä syvennetään luomalla niiden keskinäinen yhteistyöverkosto. Saariston matkailun kehittämisessä otetaan huomioon myös kulttuurimatkailun kehittäminen.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään kestävää matkailua ja siihen liittyviä kilpailukykyisiä ympärivuotisia palveluita.

...

Kunnan virkistysalueet saaristossa ovat Abbor-, Furu- ja Östholmen, Vilstrand Söderkullalandetissa, Möholmen ja Bastuholmen sekä alue Norrkullalandetissa. Näiden lisäksi kunnan virkistysalueisiin kuuluu Tiiran vesialue. Muut vierailusaaret: Estlotan, Skogsholmen ja Kaunissaari (Helsingin kaupunki), Krokholmen ja Tallholmen (Vantaan kaupunki) sekä Högholmsören (Uudenmaan virkistysalueyhdistys).

Saariston virkistysalueiden lisäksi kunta omistaa merenrantakiinteistön Kalkkirannassa. Leirikeskus Lövhyydan vuokrataan kesäisin yhdistyksille ynnä muille.

Kunnan virkistysalue Norrkullalandetissa rajoittuu Seasingin mökkikylään, jossa on ympärivuotiset majoitusmahdollisuudet ja kesäkahvila. Norrkullalandetissa on myös luontopolku ja näköalatorni.

Helsingin kaupunki on laatinut uuden Kaunissaaren ranta-asemakaavan, joka mahdollistaa uusien majoitusmökkien, palvelurakennusten ja uimarantojen rakentamisen sekä vierailusataman laajentamisen.

Saaristovaltuuskunta on tehnyt selvityksen kunnan saaristossa sijaitsevien virkistysalueiden kehittämismahdollisuuksista. Selvityksessä on useita ehdotuksia, joihin kuuluvat muun muassa mairinnousumahdollisuuksien lisääminen, tiedotustaulujen ja kylttien uusiminen, grillipaikkojen ja rantojen kunnostaminen sekä esteettömän käyntikohteen luominen.

Östholmen – kunnan ulkoilusaari

Sipoon liikuntapalvelusuunnitelmaan liittyvässä vuosien 2019–2021 toimenpideohjelmassaan vapaa-ajanjaosto asettaa tavoitteeksi vähintään yhden vuotuisen tapahtuman järjestämisen ulkoilusaarilla tai Sipoonkorvessa.

Kunnan ja pääkaupunkiseudun väestönkasvu lisää paineita kehittää saariston virkistyspalveluja.

Östersundomin rakentamisen yhteydessä voitaisiin luoda viherreitti Sipoonkorvesta merelle. Yhteyden pitäisi olla tarpeeksi leveä varmistaakseen asukkaiden virkistystarpeet ja myös aidon luonnonympäristön säilymisen alkuperäisessä muodossaan. Meriympäristöä, kulttuurimaisemaa, metsää ja vanhaa rakennusperinnettä edustava alue sisältäisi ainutlaatuisen virkistyspotentiaalin koko seudulle ja loisi erinomaiset mahdollisuudet luonnonmatkailulle sekä maitse että meritse, esimerkiksi veneilijät voisivat nousta maihin suoraan Sipoonkorvessa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunnan viher- ja virkistysaluestrategia vuodelta 2011 päivitetään ja sitä täydennetään toimenpideohjelmalla. Selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön uusia virkistysalueita.
- > Selvitetään mahdollisuudet rakentaa luontopolkuja saariin.
- > Kunnan talousarvioon varataan määräraha ulkoilusaarten palvelutarjonnan parantamiseksi.
- > Norrkullalandetin virkistysalue muutetaan osittain esteettömäksi käyntikohteeksi.
- > Yhdessä muiden tahojen kanssa kunta edistää rannikkoalueen virkistyskäyttöä muun muassa uinti- ja veneilymahdollisuuksien lisäämisellä.

- > Hitän uimaranta rakennetaan.
- > Kunta tekee yhteistyötä Helsingin kaupungin (Kaunissaari), Seasong Travels Oy Ab:n (Norrkullalandet) ja EW Finland Oy:n (Pörtö Line) sekä muiden toimijoiden kanssa saariston palvelutarjonnan kehittämiseksi.
- > Sipoon saaristo ja rannikko ovat osa sipoolaista identiteettiä ja on tärkeätä, että Sipoon asukkaat pääsevät laajemminkin virkistytymään ja viettämään aikaa saaristossa. Asukkaille kehitetyt virkistys- ja majoituspalvelut voidaan myös tarjota matkailijoille, jolloin tuetaan matkailuelinkeinoa. Saariston ja rannikon osayleiskaavan osoittamat mahdollisuudet matkailuelinkeinon kehittämiseksi ovat maltilliset. Mahdollisuuksien lisäämistä tulisi selvittää kaavaprosessien kautta.
- > Sipoolaisten lasten tutustumismahdollisuudet Sipoon saaristoon mahdollistetaan opintoretkeä suunniteltaessa.
- > Satama-alueiden suunnittelussa otetaan huomioon, että ne toimivat myös virkistysalueina.
- > Kunta suunnittelee yhteistyössä Helsingin kaupungin ja Metsähallituksen kanssa viherreitit Sipoonkorven kansallispuistosta merelle asti.

6.3.3. Saariston markkinointi

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Saariston markkinointia yrittämisen, kokoaikaisen ja osa-aikaisen asumisen ja matkailun alueena jatketaan.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Tunnistetaan saaristokulttuuriin ja -maisemaan perustuvien tapahtumien ja toiminnan potentiaali elävöittää saaristoa (myös taloudelliset vaikutukset).

Kehitetään matkailijoita kiinnostavia saaristokulttuuriin liittyviä sisältöjä.

Edistetään saariston vahvojen luonnonympäristöjen, kuten kansallispuistojen ja maailmanperintökohteiden, hyödyntämistä.

Edistetään saariston brändityötä.

...

Kunta tiedottaa saaristoasioista nettisivullaan: www.sipoo.fi > Ympäristö ja eläimet > Saaristoasiat.

Kunnanhallituksen alaisuudessa toimivana toimikuntana Sipoon saaristovaltuusto seuraa saaristoasioita.

Saaristossa ja rannikolla järjestetään joka vuosi kesätoritapahtumia, venekilpailuja, Simsalö-päivä ynnä muita tapahtumia. Saaristo- ja rannikotapahtumia markkinoidaan visitSipoo.fi-sivulla. Itäuusmaalainen saaristoyhteistyö on keskittynyt kehittämissyhtiö Posintra Oy:n saaristomarkkinointihankkeisiin.

Kunnan saaristokartta päivitetään muutaman vuoden välein. Sipoon saaristoesite, joka kertoo saariston tapahtumista ja saaristossa toimivista yrityksistä, julkaistaan kesäsesongin alkaessa kesäkuussa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Selvitetään mahdollisuudet järjestää joko erillinen saaristopäivä kunnallisten viranomaisten ja yhdistysten yhteistyöhankkeena tai vaihtoehtoisesti kaikille avoin saaristoseminaari.
- > Palkataan matkailukoordinaattori, joka auttaa paikallisia yrittäjiä, myös saaristoyrittäjiä, parantamaan tarjontaansa ja kannustaa uusia yrittäjiä käynnistämään yritystoimintaa.

6.3.4. Vesi- ja jätehuolto

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Itämeren ja sisävesien suojelua edistetään tehostamalla kansainvälisten suojelusopimusten vaikuttavuutta, tukemalla jäteveden käsittelyjärjestelmien rakentamista Venäjällä, sekä vähentämällä maatalouden, metsätalouden, teollisuuden, yhdyskuntien, haja-asutuksen ja veneilyn päästöjä, rajoittamalla laivaliikenteen päästöjä sekä pienentämällä öljy- ja kemikaali-onnettomuuksien riskejä. Itämeren tilan tutkimukseen osoitetaan riittävät voimavarat.

Kehitetään käyttöveden hankintaa ja jakelua sekä saariston luonnonolot huomioivia jätevesien ja kuivakäymälöiden käsittelytekniikoita ja hyviä käytäntöjä. Jatketaan veneilyn käymäläjätevesien tyhjennysverkoston rakentamista saariston satamiin.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vanhanaikaiset jätevesijärjestelmät tulee uusia, mikäli ne sijaitsevat luokitelluilla pohjavesialueilla tai niihin muodostuu talousjätevettä rakennuksesta, joka sijaitsee enintään 100 metrin päässä vesistön tai meren keskiveden mukaisesta rantaviivasta.

Jätevesijärjestelmää ei tarvitse uusia, mikäli kiinteistöllä muodostuu vain vähäisiä määriä harmaita jätevesiä (kantovesi tai vastaava ja kuivakäymälä). Haittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa ei vähäisistäkään harmaista vesistä saa aiheutua, esimerkiksi ne eivät saa valua suoraan kalliota pitkin mereen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi suorittaa valvontaa kiinteistökohtaisen jätevesien käsittelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi. Kiinteistön omistaja voi hakea kunnan ympäristöviranomaiselta lupaa poiketa jätevesilainsäädännön puhdistusvaatimuksista, mikäli jätevesien määrä on pieni tai kustannukset jätevesijärjestelmän uusimisesta ovat kohtuuttomia.

Vesiosuuskunnat saaristossa

Saaristoalueet eivät kuulu Sipoon kunnan vesihuoltolaitoksen, Sipoon Veden toiminta-alueeseen.

Mikäli alueelle ei kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ole määritetty vesihuollon tarvetta, kiinteistöjen vesihuolto on tarkoitus toteuttaa kiinteistökohtaisin järjestelmin tai alueen asukkaiden

perustaman vesiosuuskunnan toimesta. Sipoon kunta edistää osuuskuntien perustamista ja rakentamista alueille muun muassa tarjoamalla neuvontaa sekä suunnittelu- ja asiantuntija-apua. Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa on esitetty periaatteet vesiosuuskuntien ja kunnan välisestä yhteistyöstä.

Kitön vesiosuuskunta toimii Kitön, Löparön ja Spjutsundin alueella, jossa sijaitsee noin 350 kiinteistöä. Vesi- ja viemäriverkosto sekä laajakaistaverkosto on rakennettu. Verkoston pituus oli 50 km tammikuussa 2019.

Sibbe Coop vesihuolto-osuuskunta aikoo rakentaa vesi- ja viemäriverkoston Sipoon saariston keskiosiin.

Jätehuolto

Kuntien yhteinen jätehuolto-yhtiö palvelee saaristoalueita. Yhtiön ekopisteet sijaitsevat satamissa. Saaristossa toimii myös yksityisiä yrityksiä, jotka hoitavat kiinteiden ja nestemäisten jätteiden kuljetukset sekä romukuljetukset.

Saaristossa sijaitsevien vakituisten ja vapaa-ajan kiinteistöjen on liityttävä Kalkkirannan, Gumbostrandin, Storörenin pienvenesataman ja Spjutsundin sekajätepisteisiin. Saaristossa järjestetään joka kesä Otto-keräys. Otto-keräyslautta ottaa vastaan kodin vaaralliset jätteet, sähkölaitteet ja metalliromun yms.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saaret liitetään vesi- ja viemäriverkostoon sitä mukaa kuin verkostoa rakennetaan rannikkoalueille.

6.3.5. Saariston osoitejärjestelmä

Saariston osoitejärjestelmän päivitystyön yhteydessä saariston osoitteille on määritelty nimiosa ja postinumero. Osoitejärjestelmän käyttöönotosta on tehty päätös. Rakennusten uudet käynti-osoitteet käsitellään rakennusrekisterin päivityksen yhteydessä. Uusia rakennuslupia myönnettäessä otetaan samalla käyttöön ko. kiinteistöllä sijaitsevien rakennusten osoitteet. Osoitteet lähetetään Digi- ja väestötietovirastolle, josta ne välitetään eteenpäin muille viranomaisille ja kiinteistönomistajille.

6.4. Ympäristö

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Edistetään saaristoluonnon ja vesistöjen, erityisesti Itämeren suojelua.

Edistetään saariston omavaraisten energiantuotannon järjestämistä esimerkiksi kokeiluilla.

Kehitetään saariston vesi- ja jätehuoltoa ekologisesti kestäväksi.

Kannustetaan maa- ja metsätaloudessa sekä kalataloudessa ympäristöä ja vesistöä vähemmän kuormittaviin toimintatapoihin.

Hyödynnetään ja tuetaan ammattikalastusta Itämeren ravinnekuorman keventämiseksi.

...

6.4.1. Ympäristövalvonta

Ympäristönsuojeluyksikkö valvoo luonnonympäristöä ja rakennusvalvontayksikkö rakennettua ympäristöä.

Luvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet (saaristossa tällainen voi olla esim. pienvenesatama, polttonesteen jakelupiste, kalankasvatustila, jätteenkeräyspiste tai leirintäalue) tarkastetaan valvontasuunnitelman riskiarvioon perustuvan tarkastustiheyden mukaisesti. Määräajoin ja ennalta suunnitellusti suoritetaan myös tarkastuksia niihin kohteisiin, jotka eivät ole lupa- tai ilmoitusvelvollisia, mutta joiden toiminnassa syntyy vaarallisia jätteitä. Resurssien puitteissa tehdään ajoittain myös kohdennettua tiettyä toimintaa koskevaa projektiluonteista valvontaa. Valtaosa ympäristövalvonnan tarkastuksista on kuitenkin ns. ei-suunnitelmallista valvontaa, joka yleensä perustuu valvontailmoitukseen (viranomaisen tietoon saatettuun epäkohtaan) tai viranomaisen omaan havaintoon.

Rakennusvalvontaviranomainen järjestää vuosittain yhteistyössä ympäristövalvonnan kanssa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen ympäristökatselmuksen kiinteistöjen kunnan ja ympäristön siisteyden toteamiseksi. Katselmuksessa havaittujen epäkohtien korjaamiseksi annetaan erikseen kehoitus kunnossapitovelvollisille. Erityisesti saaristoon kohdistuva katselmus on viimeksi järjestetty vuonna 2016 ja sitä ennen vuonna 2012.

Jos kohteeseen ei ole tieyhteyttä, kuten saaristossa, valvonta edellyttää kuljetuksen järjestämistä. Kiireellisissä asioissa ympäristösuojeluyksikkö voi turvautua virka-apuun, jolloin rajavartiolaitos tai pelastuslaitos käy pikaisesti paikan päällä, jotta voidaan arvioida, aiheutuuko valvontakohteesta välitöntä ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

6.4.2. Ympäristö- ja kulttuuriarvot

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöiksi on luokiteltu muun muassa Sipoonjokilaakson kulttuurimaisema, Eestiluoto, Helsingin höyrylaiva-reittien kesähuvila-asutus Sipoon saaristossa, Kalkkirannan teollisuusalue, Kaunissaaren virkistysalue, Löparön kulttuurimaisema sekä meriväylien rakennusperintö – Gråskär ja Tallörn.

Mikäli Östersundomin yhteisen yleiskaavan 80 000–100 000 asukkaan väestötavoite ja Sibbesborgin osayleiskaavan 25 000–50 000 asukkaan väestötavoite toteutuvat, osa saaristoon rajoittuvasta rannikkovyöhykkeestä muuttuu maaseudusta taajama-alueeksi. Maisemakuvan muuttumisen lisäksi melu-, näkö-, haju-, värähtely- ja valohaitat lisääntyvät ja vaikuttavat kaikkiin, jotka elävät ja liikkuvat saaristossa. Myös ilma tulee likaisemmaksi.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Selvitetään miten laajamittainen rakentaminen Östersundomissa, Majvikissa ja Eriknäsissä vaikuttaa saaristoon ja saariston asutukseen. Miten se vaikuttaa meren eläin- ja kasvikuntaan sekä veden laatuun ja miten haitallisia ympäristövaikutuksia voitaisiin välttää?
- > Kunta yrittää aktiivisesti vaikuttaa valtakunnallisen tason päätösprosessiin ratkaisujen löytämiseksi siihen, miten nopeasti kasvavien hylje- ja merimetsokantojen aiheuttamat, ympäristön ja virkistysalueen kannalta kielteiset vaikutukset voitaisiin minimoida.
- > Satamapalveluiden kehittämistarpeet selvitetään jätehuollon osalta (ekopisteet, septitankit ym.).

6.5. Saariston kehitys tulevaisuudessa

Saaristo on jaettu kolmeen alueeseen: länsiosa, jossa on Granö ja Mölandet, keskiosa, jossa on Simsalö ympäriöine saarineen sekä itäosa, jossa on Kitö ja Löparö lähisaarineen.

Saariston länsiosassa asuu tällä hetkellä vain muutama henkilö. Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa Granön yleisten suunnitteluperiaatteiden mukaan aluetta kehitetään virkistys- ja ulkoilualueena, jonka asukastavoite on enintään 2 000 henkilöä.

Saariston keskiosassa Simsalö on pääsaari. Saarella sijaitsee Simsalön entinen koulu, joka toimii saaristolaisten kohtaamispaikkana. Kunta vuokraa koulurakennusta Sibbo Skärgårds Öförening rf -yhdistykselle.

Vuonna 2010 Simsalön kehittämishanke toteutettiin. Hankkeessa laadittiin saarist selvitys Simsalön kehittämisestä sekä koulurakennuksen, maiseman ja yleisen laiturin kunnostussuunnitelmat.

Saariston itäosaan on tieyhteys ja se muodostaa siten kiinteän osan rannikkoaluetta. Kitö ja Löparö sekä Spjutsundin alue sijaitsevat kuitenkin syrjässä kunnan kasvukeskuksista ja palvelutarjonnasta.

Saaristolaisille seuraavat kysymykset ovat tärkeitä: hyvän juomaveden puute, paikoittain heikot verkkoyhteydet, kelirikkoajan kulkuyhteydet.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston länsi-, keski- ja itäosien roolia kunnan kokonaissuunnittelussa tarkastellaan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteisessä seminaarissa.
- > Simsalön saarist selvitys päivitetään ja samalla otetaan kantaa Simsalön kehitykseen saariston paikalliskeskuksena tulevaisuudessa.

7. Yhteenveto

Sipoon saaristo-ohjelmassa käsitellään saaristoa ja ajankohtaisia saaristokysymyksiä. Saaristolain mukaan valtion viranomaisten ja kuntien pitää edistää saariston kehitystä.

Saaristo-ohjelmassa esitellään kansallisten saaristo-ohjelmien toimenpide-ehdotuksia, jotka ovat tärkeitä Sipoon saariston kehitykselle. Ne konkretisoituvat Sipoon saaristovaltuuskunnan paikallisten toimenpide-ehdotusten muodossa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavassa määritetään pysyvän asutuksen, loma-asumisen, matkailun ja elinkeinojen alueet. Sipoon saaristo muodostaa osan Suomenlahtea maakuntaliittojen laatimassa merialuesuunnitelmassa.

Sipoon saaristoalueeseen kuuluviksi lasketaan saaret ilman kiinteätä tieyhteyttä sekä Kitö ja Löparö. Saaristossa on useita arvokkaita luontokohteita ja luontoalueita. Väestö on pieni ja ikärakenteeltaan vanhempi kuin kunnassa keskimäärin. Vuoden 2019 lopussa saaristossa asui 153 henkilöä, joista

75 % puhui äidinkielenään ruotsia. Kesäisin väkiluku on huomattavasti suurempi. Saaristossa on yli 1 100 kesämökkiä.

Vuodesta 2013 lähtien Pörtö Line (EW Finland Oy) hoitaa yhteysalusliikennettä Sipoon saaristossa. Toukokuussa 2021 yhteysalusliikenne todennäköisesti siirtyy Kymen Saaristo Oy:lle. Saaristossa toimii useita yhdistyksiä, mutta palvelutarjonta on pieni. Suurimpiin maanomistajiin kuuluvat Sipoon kunta, Helsinki ja Vantaa, jotka omistavat saarilla sijaitsevat ulkoilualueet.

Sipoon saaristolla on tärkeä rooli kunnan kehityksessä. Saariston SWOT-analyysin mukaan vetovoimainen saaristoympäristö, vahva paikalliskulttuuri, sijainti lähellä pääkaupunkiseudun suurta palvelu- ja työpaikkatarjontaa sekä hyvät liikenneyhteydet kuuluvat vahvuuksiin. Puutteellinen palvelutaso ja kehittämätön infrastruktuuri sekä ympäristökuormitukset kuuluvat heikkouksiin.

Tulevaisuuden haasteena on saariston pitäminen elävänä ja toimivana kokonaisuutena ympäri vuoden. Toinen haaste on kulumisen estäminen, kun käyttöaste nousee sitä mukaa kuin rannikkoalueiden väestömäärä kasvaa. Väestönkasvu tuo myös mukanaan uusia mahdollisuuksia, mikäli tarpeelliset taloudelliset ynnä muut resurssit panostetaan saariston kehittämiseen. Saaristo voi toimia viehättävän Sipoon käyntikorttina ja houkutella kuntaan uusia asukkaita.

Sibbo skärgårdsprogram

SIBBO SKÄRGÅRDSPROGRAM

Innehåll

Förord

1. SKÄRGÅRDSFRÅGOR PÅ RIKSNIVÅ	1
2. SKÄRGÅRDSMILJÖN, DJUR- OCH VÄXTVÄRLDEN	3
3. BOSÄTTNING, NÄRINGSSTRUKTUR OCH BYGGNADER	5
3.1. Befolkning och bostadshushåll	5
3.2. Näringsstrukturen	5
3.3. Byggnadsbeståndet	6
3.4. Ägoförhållanden	6
4. PLANERING I SKÄRGÅRDEN	7
4.1. Planer	7
4.2. Havsplanering	8
4.3. Allmänna planeringsprinciper	9
5. SKÄRGÅRDSANALYS	10
6. UTVECKLINGSOMRÅDEN	13
6.1. En levande skärgård	13
6.1.1. Interessebevakning i skärgårdsfrågor	14
6.1.2. Kommunens strategi – skärgården	14
6.1.3. Statliga skärgårdstillägg	14
6.1.4. Att bygga och bo i skärgården	15
6.1.5. En trygg vardag i skärgården	17
6.2. Förbindelser	18
6.2.1. Båthamnarna vid kusten	18
6.2.2. Farleder och allmänna bryggor i skärgården	20
6.2.3. Buss- och båttrafiken	21

6.3. Service och verksamheter	23
6.3.1. Verksamheter i skärgården	23
6.3.2. Rekreationsmöjligheter	24
6.3.3. Marknadsföring av skärgården	26
6.3.4. Vatten- och avfallshantering	27
6.3.5. Ett adressregister för skärgården	28
6.4. Miljön	29
6.4.1. Miljöövervakning	29
6.4.2. Miljö- och kulturvärden	30
6.5. Skärgårdens framtida utveckling	31
7. SAMMANFATTNING	31

Förord

Sibbo skärgårdsprogram tar upp frågor som är viktiga för skärgården och vill göra skärgården och skärgårdsbornas behov synliga i kommunens verksamhet.

Skärgården bildar hälften av kommunens totala yta. Skärgårdens betydelse för hela kommunens utveckling får inte glömmas. Det vackra landskapet, de unika kultur- och naturmiljöerna bidrar till att göra Sibbo till en mångsidig, trivsamt och attraktiv bostadsort.

Skärgårdsprogrammet har beretts av Sibbo skärgårdsdelegation under åren 2019 och 2020. Det första utkastet till skärgårdsprogrammet utarbetades våren 2019. Kommunstyrelsen behandlade preliminärt skärgårdsprogrammet i september 2019, varefter utlåtanden betts av kommunala förtroendeorgan och åsikter av invånare med flera. En invånarkväll ordnades på Gumbohuset i januari 2020. På grund av coronaläget hölls en längre paus våren och sommaren 2020. Utifrån erhållen respons har skärgårdsdelegationen uppdaterat förslaget till skärgårdsprogram under hösten 2020. Kommunstyrelsen har godkänt Sibbo skärgårdsprogram som ett riktgivande handlingsprogram på sitt möte 18.1.2021.

I Sibbo skärgårdsprogram ingår såväl åtgärdsförslag från de nationella skärgårdsprogrammen som Sibbo skärgårdsdelegations förslag hur en levande skärgård kunde främjas.

Sibbo skärgårdsdelegation 2017–2021

Magnus Åström, ordförande (-20.8.2019)

Gunilla Holmberg, ordförande (21.8.2019-)

Rainer Boman

Robin Holmberg

Svante Johansson

Barbro Lindström

Robert Lindström

Claudia Lundberg

Tom Malmberg

Johanna Saxén

1. Skärgårdsfrågor på riksnivå

I Finland klassas skärgårdspolitiken som strategisk, statligt styrd utvecklingspolitik. Det finns en skärgårdslag och skärgårdens särställning fastställs i grundlagen.

I en utvärderingsrapport gällande skärgårdspolitiken konstateras att på basis av befolkningsutvecklingen är skärgårdarnas utvecklingsbild svag i sin helhet. Detta är en långsiktig förändringstrend som är gemensam för alla svårtillgängliga landsbygdsområden (källa: Jord- och skogsbruksministeriet, publikation 8b/2018).

Skärgårdslagen

Enligt skärgårdslagen bör de statliga myndigheterna och kommunerna främja skärgårdens utveckling (494/1981). De statliga myndigheterna och kommunerna bör sträva efter att bevara den fasta bosättningen i skärgården genom att skapa tillräckliga möjligheter till utkomst, samfärdsel och basservice för befolkningen samt skydda skärgårdens landskapsbild och natur för miljöskador. Skärgårdslagen ålägger staten och kommunerna att beakta skärgårdens särförhållanden vid utveckling av näringar, trafik och service samt vid planering av markanvändningen.

Enligt statsrådets förordning om skärgårdskommuner och kommuner med skärgårdsdelar (1089/2016 och 1589/2019) tillämpas bestämmelserna om skärgårdskommuner i skärgårdslagen på kommuner med skärgårdsområden. För Sibbos del gäller detta öar utan fast vägförbindelse samt Kitö och Löparö.

Det nationella skärgårdsprogrammet

Den nationella skärgårdsdelegationen lyder under jord- och skogsbruksministeriet och bereder tidsbundna skärgårdsprogram. Skärgårdsdelegationen godkände i juni 2017 det nationella skärgårdsprogrammet för åren 2017–2019. Avsikten med skärgårdsprogrammet var att förverkliga målen i skärgårdslagen, att bidra till att balansera den regionala utvecklingen i skärgårds-, kust- och vattenområden och att dra fördel av skärgårdskaraktären, hav, sjöar, älvar och strandzonen som faktorer i den regionala utvecklingen i hela landet. Programmet har sammanställts som ett samarbete med ministerier, landskap, skärgårdskommuner och kommuner med skärgårdsdel, medborgarorganisationer och företag.

Det nationella skärgårdsprogrammet för åren 2017–2019 innehåller förslag till åtgärder gällande bland annat näringar och sysselsättning, fast boende och fritidsboende, trafik och telekommunikationer, miljö, natur och kultur.

Den nationella skärgårdsdelegationen har i oktober 2020 publicerat ett nytt skärgårdsprogram *Människornas skärgård – Nationellt program för utveckling av skärgårds- och vattendragsområdena 2020–2023*. Programmet presenteras i sin helhet på den nationella skärgårdsdelegationens webbsida www.skargardspolitiken.fi.

Utvecklingen av skärgårdsområdena styrs av visionen om ett gott liv i skärgården. Skärgårdsområdena är livskraftiga, tillgängliga och naturnära områden som erbjuder en mångsidig och kulturellt utpräglad boende- och verksamhetsmiljö. Livskraftiga skärgårdsområden skapar välfärd i hela samhället.

I det nationella skärgårdsprogrammet presenteras principer och teman som stöder visionen. Programmet innefattar inga konkreta åtgärder, utan den nationella skärgårdsdelegationen gör upp en årlig verksamhetsplan med de åtgärder som stöder målen för programmet.

Verksamhetsprinciper:

- Skärgårdens styrkor och hur de kan nyttjas; platsbaserad utveckling bygger på att identifiera och utnyttja lokala resurser med beaktande av de lokala behoven och olika förändringar och utmaningar i omvärlden. Förvaltnings- och servicesystemen skall flexibelt anpassas till de lokala förhållandena.
- Uppbyggande av samarbete och nätverk; resultatrik utveckling av skärgårdarna bygger på partnerskap, samarbete och nätverk.
- Smart anpassning; utvecklingen kan inte grunda sig enbart på mål som bygger på kontinuerlig tillväxt. Ett anpassningsbart, kreativt och flexibelt tänkesätt krävs om hur man kan stärka och trygga livskraften exempelvis när den fasta bosättningen minskar, befolkningen åldras eller fiskbestånden försvagas.
- Större ansvar för miljön; miljöansvar innebär att de åtgärder som vidtas för att utveckla skärgårdarna ger akt på vattendragens tillstånd och kulturmiljön och ett hållbart utnyttjande av dessa

Temana omfattar a) tillgänglighet i fråga om service och arbetsplatser samt att nå platser i skärgården, b) boende, barn och unga, c) näringar och tjänster, d) skärgårdskultur samt e) natur och miljö.

Nordiskt skärgårdssamarbete

Nordiska skärgårdssamarbetet är ett gränsregionalt myndighetssamarbete som omfattar skärgårdsregioner i Finland och Sverige. Till målsättningarna hör att utveckla skärgårdsregionernas möjligheter.

Att behålla en aktiv och fast bosatt befolkning, att anpassa och utveckla näringslivet, att vårda kulturarvet och utveckla skärgårdens kultur samt att förbättra skärgårdens marina miljö bildar hörnstenarna i skärgårdspolitikerna.

Regionalt skärgårdssamarbete

Föreningen Finlands öar rf FÖSS ordnar årligen evenemang så att skärgårdsbor kan träffas och leder projekt med målsättningen att trygga och utveckla servicen på öarna.

2. Skärgårdsmiljön, djur- och växtvärlden

Sibbo skärgård är på grund av villabyggnationen på 1880-talet och den senare stugbyggnationen ett av Finlands tätast bebyggda skärgårdsområden. Skärgården omfattar ett femtiotal större holmar och öar och därtill små skär och klippor.

Kustområdet och skärgården är mestadels rätt kuperade. Inom havszonen och den yttre skärgårdszonen består marken huvudsakligen av berg och bergtäcket är också karaktäristiskt för den inre skärgården. Granit och kvarts-fältspatsgnejs är rådande bergarter i skärgården. Morän i större utsträckning förekommer endast på de större holmarna och på strandområden. Grus, sand och lera förekommer ställvis. Dolomit och kalcit finns i berggrunden i Kalkstrand.

I Sibbo skärgård finns inga områden som införlivats i nätverket Natura 2000. I skärgården finns dock ett flertal värdefulla naturobjekt och naturområden.

Den mångfacetterade landskapsbilden baserar sig på en splittrad skärgård, småskurna bergskullar och en omväxlande topografi, åkerlappar, på bosättnings placering vid stränderna samt på naturens vackra och känsliga drag. Sibbo skärgård gränsar i söder till Finlands territorialvatten (öppet hav), i väster till Helsingfors skärgårdsområde och i öster till Borgå skärgårdsområde. I nordväst ligger Nordsjö höghusbebyggelse, i norr Östersundom och Sibbo kustrensa bestående av småhusbebyggelse samt kalkgruvan i Kalkstrand och i nordost till Sköldvik industriområde.

Fastän skärgården är splittrad utanför kusten, kan tre täta ögrupper som bildar idylliska och harmoniska landskapshelheter urskiljas. Dessa är Granö och Mölandet i väst, Simalö, Söderkullalandet, Norrkullalandet och Röysö samt många små öar och skär i de mellersta delarna av skärgården samt Kitö och Löparö i öst. Från sunden mellan ögruppernas småskurna vyer öppnar sig vidsträckta vyer längre ut över havet.

Fullmäktige i Sibbo godkände i juni 2011 en delgeneralplan för skärgården och kusten som trädde i kraft i februari 2014. I delgeneralplanen har planområdet delats in i tre delar:

a) Fastlandszonen och den inre skärgården

Det finns rikligt med öar. Mellan öarna finns smala och labyrintiska sund och stränderna är i stor utsträckning vassbevuxna. Låg tallskog på hållmarkskrönen, svackor och lågläntare marker med lundartad och frisk skog samt rätt torra skogar karaktäriserar skogsvegetationen. Ställvis förekommer lundartade moar och lundar. Det finns rikligt med berg. Stränderna är på många ställen tätt bebyggda.

b) Den yttre skärgården

Förekomsten av skog utgör gränsen för den yttre skärgården. Det finns rikligt med små holmar. Skogarna är övervägande friska och rätt torra moskogar. På hållmarkskrönen växer karg tallskog. De frodigaste skogstyperna, lundarna och de lundartade moarna, är koncentrerade till de största öarna. På de mindre holmarna består skogsvegetationen huvudsakligen av hållmarkstallskog och rätt torr tallmo. Stränderna är huvudsakligen klippiga och steniga. Havsstrandsängar förekommer ställvis. De flesta öarna är bebyggda.

c) Havszonen

Havszonen kännetecknas av små, trädlösa öar samt klipp- och stenstränder. Den största ön är Estlotan som till omfattningen avviker från de övriga öarna inom zonen. I Estlotans inre delar växer skog.

Havet

Inom skärgårds- och kustområdet i Sibbo finns många separata bassänger som holmar och trösklar avskiljer från havet utanför. Vattenväxlingen i bassängerna är begränsad. På sommaren förbrukas nästan allt syre på bassängernas botten. Detta leder till att vattnen i området lätt eutrofieras.

Enligt den allmänna klassificeringen av vattnets användbarhet är havsvattnets kvalitet i skärgården huvudsakligen av nöjaktig klass. Längre ut i havsområdet är vattnets kvalitet god. Ytvattnets salthalt är ca 5 promille.

Djurvärlden

Områdets fågelfauna är huvudsakligen en typisk skärgårdsfågelfauna. De vanligaste vattenfåglarna är dykare, såsom knipa, vigg, småskrake, storskrake och ejder. Storskarv/mellanskarv och vitkindad gås förekommer allmänt. Många fågelarter rastar i skärgården under flyttningen.

Områdets fiskfauna är mångsidig. Fiskfaunan består bland annat av strömming, abborre, gädda, gös, öring, lake, sik, braxen, vassbuk och lax (källa: Delgeneralplanen för skärgården och kusten).

3. Bosättning, näringsstruktur och byggnader

3.1. Befolkning och bostadshushåll

Till skärgårdsområdena i Sibbo räknas holmar utan fast vägförbindelse samt Kitö och Löparö. Enligt Statistikcentralens uppgifter bodde 153 personer i skärgården i slutet av år 2019. Hälften av skärgårdsborna bor på holmar utan fast vägförbindelse.

Fast bosättning finns följande öar: Björkholmen, Bockholmen, Kamsholmen, Kitö, Komsalö, Löparö, Majholmen, Norrkullalandet, Opanholmen, Sandholmen, Sandholmen-Röysö, Simalö, Stora Svedjeholmen, Strömmingsholmen, Skutholmen och Söderkullalandet.

Åldersstrukturen i skärgården är äldre än i kommunen som helhet. År 2019 uppgick andelen barn, unga och vuxna unga (0–24 år) till 16 %, andelen arbetsföra (25–64 år) till 49 % och andelen äldre personer (65 år fyllda) till 35 % i Sibbo skärgård. Huvuddelen av befolkningen, 76 % hade svenska som modersmål.

I skärgården fanns 75 bostadshushåll i slutet av år 2019. Hälften av bostadshushållen fanns på öar utan fast vägförbindelse (källa: Statistikcentralen).

3.2. Näringsstrukturen

År 2018 hörde knappt hälften av skärgårdsborna, 47 % till arbetskraften, medan 14 % utgjorde barn och studerande, 35 % pensionärer och 4 % övriga (källa: Statistikcentralen).

I skärgården finns endast ett fåtal arbetsplatser. Ett sextiototal företag längs kusten erbjuder sina tjänster åt de fasta bosatta och fritidsborna i skärgården (källa: Sibbo skärgårdsbroschyr 2019).

Fiskerinäringen

I skärgården verkar ett tiotal fiskare. Av dessa räknas tre till yrkesfiskare enligt den nya klassificeringen av 1-klassens yrkesfiskare. Sibbo hör till Borgå-Sibbo fiskeriområde. Sibbo kommun är med och stöder Södra Finlands fiskerigrupps ESKO:s verksamhet, via vilken förmedlas bidrag ur Europeiska havs- och fiskerifonden till olika utvecklingsprojekt inom fiskerinäringen. Stöd kan beviljas enligt riktlinjerna i strategiprogrammet ESKO 2020 för att utveckla yrkesfiske, fiskodling och fisketurism.

Programmet innehåller visionen att fiskerinäringen skulle vara lönsam och fungera effektivt år 2020. Högklassiga livsmedel skulle produceras åt konsumenterna, skärgården och kusten skulle hållas bebodda, unika upplevelser skulle erbjudas besökare.

Fiskerinäringen hotas av ett snabbt ökande antal sälar och storskarvar som konkurrerar om fiskbeståndet längs kusten. Sälarna äter upp fiskarnas fångster och förstör deras fångstredskap.

3.3. Byggnadsbeståndet

De flesta öarna är bebyggda. Utöver den fasta bosättningen bor tidvis ett stort antal sommargäster i skärgården. Hälften av sommarstugorna i Sibbo ligger i skärgården. År 2019 fanns i skärgården 1 135 sommarstugor, av vilka 944 stugor på öar utan fast vägförbindelse.

Av alla sommarstugor i Sibbo ägdes 14 % av sibbobor, 58 % av personer bosatta i huvudstadsregionen och 9 % av personer bosatta i andra kommuner år 2019. Företag, föreningar, dödsbon och utlänningar ägde 19 % av sommarstugorna.

År 2019 fanns 173 byggnader, utöver sommarstugor, i skärgården. Av byggnaderna var 134 bostadsbyggnader. Bostadsbyggnaderna utgjorde fristående småhus (källa: Statistikcentralen).

3.4. Ägoförhållanden

Sibbo kommuns markareal uppgår till 340 km², sjöarnas areal till 3 km² och havsområdena till 356 km². Skärgården bildar således hälften av kommunens totala yta på 699 km² (källa: Lantmäteriverket, www.maanmittauslaitos.fi).

I skärgården är mark- och vattenägoförhållandena splittrade. Det finns privatägda och samfälliga områden. Markområden ofta med tillhörande vattenområden ägs av privatpersoner och dödsbon, kommuner och föreningar. Helsingfors stad, Vanda stad och Sibbo kommun som ägare till ett flertal friluftsområden hör till de större markägarna.

Sibbo skärgård hör till Borgå-Sibbo fiskeriområde som är ett lagstadgat samarbetsorgan för vattenägare, yrkesfiskare och fritidsfiskare.

4. Planering i skärgården

4.1. Planer

Landskapsplaner

Nylandsplanen 2050 omfattar hela Nylands område och tar tidsmässigt sikte på år 2050. I planen ingår alla centrala markanvändningsteman. Planen godkändes av landskapsfullmäktige vid Nylands förbund i augusti 2020.

I landskapsplanen för Östersundomområdet som färdigställdes år 2018 anges en beteckning för fastlandets strandzon och den inre skärgården. Beteckningen gör det möjligt att planera zonen som ett område som inbegriper alla funktioner och former av markanvändning. I zonen anvisas också rekreationsområden för att förstärka dess betydelse som frilufts- och rekreationsområde. I den mer detaljerade planeringen ska man beakta bevarandet av kultur- och naturmiljöernas värden och värdefulla naturförhållanden, förbättrandet av miljöns tillstånd och främjandet av vatten-värden samt rekreationsbehovet.

Östersundom gemensamma generalplan

Helsingfors, Vanda och Sibbo fullmäktige godkände under hösten 2018 Östersundom gemensamma generalplan som möjliggör byggandet av en medelstor stad med 80 000–100 000 invånare och 30 000 arbetsplatser på kustområde.

I generalplanen ingår Storörens hamnområde och Majvik samt Granö med angränsande skärgårdsområden. I Majvik planeras båthamnsverksamhet.

Enligt planeringsprinciperna för Granö skall holmen primärt utvecklas som ett mångsidigt rekreationsområde och ett bostadsområde med enastående drag och en bosättning på högst 2 000 invånare. Rekreation, turism, koloniträdgårdslotter, campingområden, en småbåtshamn med varvsfunktioner och vinterförvaring för båtar kan komma i fråga.

Helsingfors förvaltningsdomstol upphävde i november 2019 beslutet att godkänna Östersundom gemensamma generalplan.

Delgeneralplaner

> Delgeneralplanen för skärgården och kusten

Delgeneralplanen för skärgården och kusten och enskilda, mindre stranddetaljplaner styr byggandet i skärgården. Delgeneralplanen för skärgården och kusten trädde i kraft i februari 2014. Syftet med delgeneralplanen har varit att definiera bygggrätten fastighets- och markägarspecifikt inklusive den fasta bosättningens behov, samt områden för fritidsbosättning, turism och näringar. Delgeneralplanen uppdateras gradvis i samband med att nya planer uppgörs. Delgeneralplanen Gumbostrand–Västerskog–Hitå (G27) kommer att innefatta Gumbostrands område.

Enligt skärgårdsdelegationens åsikt är delgeneralplanen för skärgården och kusten begränsande, inte utvecklande, vilket inte är acceptabelt då det är frågan om en plan.

> Delgeneralplanen för Sibbesborg

Utkastet till delgeneralplan för Sibbesborg omfattar Söderkulla med omkringliggande områden inklusive kustområdena Majvik, Hitå och Eriksnäs. För Eriksnäs utarbetas också en egen delgeneralplan och Majvik ingår som en del av Östersundom gemensamma generalplan. Utkastet till delgeneralplan för Sibbesborg möjliggör en bosättning på 50 000 personer, men den slutliga planen kommer sannolikt att innehålla ett avsevärt lägre befolkningstal.

> Delgeneralplanen för Eriksnäs

Enligt förslaget till delgeneralplan för Eriksnäs planeras området till ett havsnära bostadsområde med service och arbetsplatser. Planen skulle möjliggöra en bosättning på 10 000 invånare.

I sina utlåtanden om delgeneralplanen för Eriksnäs har skärgårdsdelegationen konstaterat, att det är synnerligen viktigt att en levande skärgård och skärgårdsbornas hamnbehov beaktas i den fortsatta planeringen. Tillräckligt med områden bör reserveras för skärgårdsservice, förbindelsebåttrafik, båt- och bilparkering, räddningsverksamhet, oljebekämpning samt gods-, skol- och andra transporter.

> Delgeneralplanen för Gumbostrand–Västerskog–Hitå

En delgeneralplan kommer att utarbetas för Gumbostrand–Västerskog–Hitå under kommande år.

Detaljplaner

I kommunens planlägningsprogram för åren 2020–2024 ingår detaljplaneprojekt gällande följande områden längs kusten: Joensuu gård och Eriksnäs. Strandedetaljplaner görs upp för Vikbacka i Spjutsund, Krokholmen, Fagerö (planen har trätt i kraft i juli 2020) och Norrkullalandet.

4.2. Havspanering

Syftet med havspanering är bland annat att visa hur havet skall användas effektivt och hållbart. Enligt EU:s havspaneringsdirektiv skall alla stater med kustområden göra upp havspaner för utgången av mars 2021. Om havspanering stadgas i markanvändnings- och byggnadslagen § 67. En havspan skall omfatta territorialvattnet och den ekonomiska zonen. Landskapsförbunden ska bereda havspanen i samarbete varandra. Havspanerna ska samordnas.

Ett utkast till havspan har beretts av kustlandskapsförbunden. I havsområdesplaneringen granskas speciellt energibranschen, trafiken, fiske och vattenodling, turism, rekreatjonsbruk, miljö och natur. Försvarsmaktens behov, havsområdets särdrag samt växelverkan mellan land och hav beaktas. Också kulturarv, gruvbranschen, blå bioteknologi och havsindustri som ansluter sig till havspanering beaktas.

4.3. Allmänna planeringsprinciper

Folkmängden i skärgården minskar från år till år. Åldersstrukturen blir allt äldre. En levande skärgård förutsätter bosättning året runt även på öar och holmar utan vägförbindelse. Kustområdets och skärgårdens speciella behov bör beaktas i planläggningen.

I delgeneralplanen för skärgården och kusten har kommunen bland annat ställt följande allmänna planeringsprinciper och mål:

- stöda och utveckla de traditionella näringarna i skärgården och kusten, likaså nya näringsformer
- förbättra levnadsförhållandena för den fasta bosättningen
- stöda att den existerande servicen bevaras samt att det skapas ny
- stöda bevarandet av Sibbo skärgårds och kusts särprägel och traditioner, trygga servicen och arbetsplatserna samt beakta turismens behov i skärgården
- främja genomförandet av olika skyddsprogram och skydda natur- och kulturområden
- beakta skärgårdens och kustens särprägel och bevara den biologiska mångfalden
- underlätta och förenkla behandlingen av bygglov och byggprojekt
- holmar under 2 hektar lämnas obebyggda
- bevarandet av gamla, värdefulla byggnader tryggas; ersättande byggande (t.ex. bygglov för en sidobostad)
- trygga rekreationsbehoven genom att lämna fri strandlinje också för allmänt bruk.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Vid planeringen av skärgården fastställs också följande allmänna planeringsprinciper:
 - tillräckligt byggande och tillräcklig näringsverksamhet tillåts för att hålla skärgården levande
 - kustzonen beaktas till den del som det gäller funktioner som betjänar skärgården (trafik, datakommunikationer, kommunalteknik, hamnar, fiskehamnar, parkeringsområden, bryggor och annan allmän service)
 - i planeringen beaktas ett ökat behov av besöksmål i skärgården, speciellt natur- och rekreationsområden, samt en växande småbåtstrafik. Detta föranleds av den effektiva utbyggnad som planeras i områden som gränsar till skärgården samt på Granö.

Norrkullalandet – kommunens rekreationsområde

5. Skärgårdsanalys

Sibbo skärgård spelar en viktig roll i kommunens utveckling. I en SWOT-analys granskas skärgårdens starka sidor och möjligheter samt svaga sidor och hot.

Till de starka sidorna hör den attraktiva skärgårdsmiljön, den starka lokalkulturen och läget intill huvudstadsregionens stora utbud av service och arbetsplatser samt goda trafikförbindelser. Till de svaga sidorna kan räknas bristfällig servicenivå och outvecklad infrastruktur samt miljöbelastningar.

Att bibehålla skärgården som en levande och funktionell helhet året runt utgör en framtida utmaning. En annan utmaning är att förhindra slitage på grund av att utnyttjandegraden stiger i takt med den planerade befolkningstillväxten i kustområdena. Befolkningstillväxten hämtar också med sig möjligheter, ifall tillräckliga ekonomiska och andra resurser satsas på utvecklingen av skärgården.

STARKA SIDOR Skärgårdslagen erbjuder en särställning Attraktiv skärgårdsmiljö - unika natur- och kulturmiljöer - det vackra landskapet Stark lokalkultur - skärgårdsanda, samhörighet, lokalkännedom - skärgårdens traditioner Infrastruktur - förbindelsebåttrafik till en del öar - båtleder Basservice Läge - närheten till huvudstadsregionen med dess stora utbud av service och arbetsplatser samt goda flyg- och tågförbindelser	MÖJLIGHETER Befolkningen ökar - fritidsbostäder blir permanenta - byggnadsbeståndet kompletteras Skärgårdens betydelse ökar - skärgården upplevs som ett visitkort för attraktiva Sibbo och ett sätt att locka nya invånare till kommunen Rekreationsmöjligheter - båtliv, vattensport, jakt och fiske Skärgårdens särdrag förstärks - lugnare livskvalitet - närheten till naturen och naturmakterna - stillhet och ro i vacker naturmiljö Bättre förbindelser till havs och land Statliga resurser styrs till tyngdpunkterna i det nationella skärgårdsprogrammet Den kommande havsplanen Nya möjligheter för företagare - ökade upplevelser inom naturturism - ökad förbindelsebåttrafik från Helsingfors till besöksmål i skärgården - service för invånare, sommargäster, besökare - småindustri - boende i skärgården (permanent boende, fritidsboende) skapar förutsättningar för service Samordning av resurser, information, marknadsföring rörande skärgården mellan olika aktörer Vattenandelsbolagens investeringar - förbättrad tillgång till gott dricksvatten - minskad miljöbelastning genom avloppsnät Skärgårdssamarbete
--	--

SVAGA SIDOR Tillgänglighet - hamn-, brygg- och vägnät - bristen på parkeringsplatser för bilar och båtar i hamnarna - få allmänna platser, besöksmål, gästhamnar, badstränder - förbindelsebåttrafiken, bussförbindelser Service - bristfälligt serviceutbud - outvecklad turismnäring - få övernattningsmöjligheter - vattenförsörjningen Företagsverksamhet - få lokala serviceföretag - fiskerinäringen Utbyggnad - långsam planläggningsprocess - möjligheten att ändra sommarbostäder till permanenta bostäder - avsaknad av anvisade platser för byggande Miljöproblem - områden med orörd natur och naturvärden minskar - miljöpåverkan från tätortsområden och industrier - säl- och storskarvbestånd - försurning, övergödning och miljögifter - muddring och byggande - oljeutsläpp, klimatförändringar - introducerade arter - vattenbruk, kustexploatering	HOT Allt svårare att bibehålla en levande skärgård - befolkningen minskar och blir äldre - utbudet av service och arbetsplatser minskar - svårt att bygga och bosätta sig i skärgården - fastighetspriserna stiger i takt med att rekreationsbruket ökar Skärgården glöms bort i kommunens utvecklingsprocess Bristfälliga ekonomiska resurser att bygga ut infra och erbjuda service Splittrade markägoförhållanden Rekreationstryck på grund av befolkningstillväxt i närregionen Ett ökat antal fritidsbåtar och andra vattenfarkoster Naturen förorenas - havet övergöds, de blågröna algerna ökar - fiskmängderna minskar - försämrat miljötillstånd på grund av massiv utbyggnad av de östra delarna av Helsingfors - oljekatastrofer - bullerolägenheter från flygplan och båttrafik - den ömtåliga skärgårdsnaturen slits ner av okontrollerat bruk Den ökande säl- och storskarv-populationen - minskat fiskbestånd - nedsmutsade öar Bristfällig övervakning av fritidsfiske – Enligt lagen om fiske får vid fiske inte onödig olägenhet eller störning orsakas miljön, för andra som färdas på vattnet, för annat tillåtet fiske eller för ägare eller innehavare av stränder. Regeln övervakas inte effektivt
--	---

6. Utvecklingsområden

6.1. En levande skärgård

I januari 2020 ordnades en invånarkväll om skärgårdens utvecklingsbehov. Enligt deltagarna är de viktigaste utvecklingsområdena bil- och båtplatser i hamnarna, en gästhamn och möjligheterna att ändra fritidsbostäder till fasta bostäder.

På invånarkvällen tog deltagarna fram följande åtgärder:

.1. Hamnar

bil- och båtplatser, en gästhamn, Storören/Sibbo strand kunde bli en knutpunkt, marknadsföring av parkeringsplatser, möjligheter att tanka båtarna, bättre trafikförbindelser, skärgårdstrafik mellan skärgården och Helsingfors, gångvägar borde byggas till förbindelsebryggorna, broar/tunnel mellan Kalkstrand och Löparö, den borttagna busskuren i Gumbostrands hamn borde återställas

.2. Service

butiksbåtens verksamhet borde stödas, från Storören/Sibbo strand kunde transporter ordnas till skärgården och de övriga hamnarna, tillgången till vatten, servicekonceptet kaffebrygga, bastu och inkvartering, servicestationer, service åt paddlare

.3. Miljö, kultur

skärgårdsmiljön borde inte förvandlas till stadsmiljö (byggandet och belysning borde styras)

.4. Turism, rekreation

en gästhamn med service, ett vinterbadställe, långfärdsskridskorutter, tomma byggnader kunde användas för Airbnb- och turismverksamhet

.5. Övrigt

växelverkan mellan företagarna och myndigheterna, utvecklandet av infrastrukturen i skärgården, möjligheterna att ändra fritidsbostäder till fasta bostäder, Downshifting: att bo på flera ställen, boende och turism

De som deltog i invånarkvällen beskrev skärgården med ett ord:

6.1.1. Intressebevakning i skärgårdsfrågor

Kommunen och skärgårdsdelegationen följer aktivt med händelser som berör skärgården och befolkningen i skärgården. Utlåtande ges om planer och verksamheter som berör skärgården och kusten. Samarbete bedrivs med statliga myndigheter, grannkommuner och andra parter i skärgårdsfrågor. Kommunen deltar i Utvecklingsföreningens SILMU rf:s och ESKO-fiskerigruppens verksamhet.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Skärgårdsdelegationens medlemmar representerar årligen kommunen på det nationella skärgårdsseminariet som ordnas i juni på olika ställen i landet från år till år.
- > Samarbetet med andra kommuner i skärgårdsfrågor utvecklas, till exempel Borgå och Raseborg (Ekenäs).

6.1.2. Kommunens strategi – skärgården

I den gällande kommunstrategin omnämns skärgården enligt följande: "Naturvärdena i Sibbo gör kommunen till ett viktigt område i Nyland – Sibbos skärgård, Sibbo storskog, de traditionella landskapen och byggnadsarvet är en viktig del av Sibbos identitet och vi värnar om dem vid sidan av tillväxten" och "Sibbos läge, skärgården och Sibbo storskog lockar även turister".

Kommunens följande strategi kommer att göras upp under den fullmäktigeperiod som inleds i juni 2021. I själva strategiarbetet tas ställning till vilka frågor som kommer att få synlighet under den nya fullmäktigeperioden.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Målsättningarna för skärgårdens utveckling i skärgårdsprogrammet beaktas i följande kommunstrategi.
- > Den nya kommunstrategin följer bestämmelserna i skärgårdslagen att myndigheterna skall beakta skärgårdens särförhållanden vid utvecklingen av näringar, trafik och service samt vid planeringen av markanvändningen
- > Skärgårdskaraktären beaktas som en viktig, positiv områdesutvecklingsfaktor i följande kommunstrategi. Skärgården är en värdefull attraktionsfaktor för att locka nya invånare till kommunen. Sibbo är en betydligt mångsidigare bostadsort än många andra kommuner.

6.1.3. Statliga skärgårdstillägg

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019 (förslag till åtgärder):

Skärgårdstilläggen för skärgårdskommunerna och kommunerna med skärgårdsdel tryggas i kommunernas statsandelar. Fjärrortstillägget utvecklas så att man som beräkningsgrund tillämpar

landsvägsförbindelsen i stället för fågelvägen som tillämpas i dag. Vid definitionen av gles bosättning beaktas vattenområdena på samma sätt som myr- och skogsområden.

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Skärgårdstilläggsystemet görs mer transparent.

...

Regeringen beslöt år 2016 att återinföra skärgårdstillägget till kommuner med skärgårdsdelar.

Enligt en redovisning gjord av Finansministeriet i december 2017 utökades Sibbos statsandelar för grundservicen med 60 994 euro år 2018, eftersom det finns skärgårdsområden i kommunen. Detta stöd är avsett att ersätta det årliga skärgårdsbidrag på cirka 11 000 euro som under tidigare år utbetalades.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Ett belopp som motsvarar skärgårdsandelen i kommunens statsandelar öronmärks för verksamheter i skärgården.

6.1.4. Att bygga och bo i skärgården

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Stuglandskapen, stugkommunerna och utvecklingsbolagen i landskapen och regionerna organiserar i samarbete med näringslivet olika utrednings- och utvecklingsprojekt som främjar nyttjandet av fritidsboendet. Projekten siktar på att

- ✎ *trygga ett jämt och tillräckligt utbud av stugtomter och nybyggande*
- ✎ *aktivera grundliga reparationer av sedvanliga fritidsbostäder och fasta bostäder som ändrats till stugor*
- ✎ *utveckla energiförsörjningen, vattenförsörjningen, avfallshanteringen samt trafik- och data-kommunikationsförbindelserna*
- ✎ *skapa ett system som gör det möjligt för stugägare att delta och att ta tillvara stugägarnas kunskaper*
- ✎ *stöda tillväxten bland dem som bor på stugan och dra fördel av den köpkraft som stugägarna för med sig*
- ✎ *främja uthyrningen av stugor*
- ✎ *ta fram modeller för att skapa ett tillräckligt utbud av tomter för fritidsboende i byliknande stugområden och i anslutning till fast bosättning liksom modeller för andra former av miljövänligt stugliv.*

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Möjligheten att bo och leva sin vardag på flera platser främjas genom att multilokalitet inkluderas i beslutsfattandet.

Förutsättningarna för platsoberoende arbete främjas.

Möjligheterna för fritidsbosatta att delta i beslutsfattandet i stugkommunen förbättras.

Tolkningarna av markanvändnings- och bygglagen påverkas i en riktning som främjar skärgårdsboende. Flexibiliteten utökas i fråga om byggprojekt och ändringsarbeten i byggnader, bland annat när det gäller att omvandla en semesterbostad till ett åretruntboende.

Skärgården görs till en attraktiv och trygg boendemiljö för barnfamiljer; tjänsterna för barn säkerställs, till exempel skolor, transporter, biblioteks- och kulturtjänster samt hobbymöjligheter. Olika försök som gäller tjänster för barn främjas.

Utvecklingen av lagstiftningen i en riktning som möjliggör mångformig skolgång främjas, inklusive skolgång på distans.

...

Möjligheten att ändra fritidsbostäder till fasta bostäder regleras genom planläggning samt i viss mån genom byggnadsordningen. Inom skärgårdsområdet gäller Delgeneralplanen för skärgården och kusten samt enskilda, mindre stranddetaljplaner. Med stöd av såväl generalplaner som detaljplaner fastställs planmässigt bland annat områdenas ändamål; inom planläggningen är centrala planeringsmål bland annat att behandla markägarna jämlikt på områden som är likartade till naturförhållanden och läge samt en utvärdering av markanvändningens effekter.

Byggnadsordningen i Sibbo tillåter i många fall att byggrätten utökas för de stadigvarande bostädernas del, men Delgeneralplanen för skärgården och kusten begränsar möjligheterna att omändra fritidsbostäder till fasta bostäder.

Fullmäktige godkände en förnyad byggnadsordning på sitt möte 11.12.2017 (§ 129). Helsingfors förvaltningsdomstol förkastade genom sitt beslut 14.12.2018 bestämmelsen om sidobostäder i byggnadsordningen. Kommunstyrelsen har besvärat sig till Högsta förvaltningsdomstolen. Om Helsingfors förvaltningsdomstols beslut förblir i kraft, är det inte möjligt att bygga sidobostäder i skärgården.

I delgeneralplanen för skärgården och kusten saknas bestämmelsen om byggande av en sidobostad på AP-, AP-1- och MTH-områden. Om i en plan eller byggnadsordningen inte ingår bestämmelser om sidobostad, förutsätter byggandet av sidobostad alltid avvikelse från byggnadsordningen. Att bevilja undantagslov för sidobostad är dock som regel inte möjligt i skärgården.

Platsoberoendet ökar. Allt fler personer bor och arbetar på flera orter.

Att förlänga användningen av fritidsbostäder till exempel till sent på hösten ökar trycket på att finna hållbara vatten- och avloppsvattenlösningar och ökar behovet att bygga större bryggor och vågbrytare. Också muddringsbehovet ökar i och med att båtarna blir större. Muddringsåtgärder kräver lov vid bryggor över 15 meter, men mindre muddringar kan utföras utan lov.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Ifall den nya byggnadsordningen i sin helhet inte vinner laga kraft, utreder kommunen andra sätt att göra det möjligt för personer att bosätta sig stadigvarande i skärgården samt hur de nationella målsättningarna för boendet kan uppfyllas.

6.1.5. En trygg vardag i skärgården

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Inom ramen för den lokala säkerhetsplaneringen främjas utarbetandet av säkerhetsplaner för skärgårdsbyarna under kommunens ledning och med hjälp av räddningsmyndigheterna och andra intressemyndigheter. Räddningshelikopterverksamheten i skärgårdsområdena säkerställs. Genom offentlig medfinansiering säkerställs att företagen/skepparna som tillhandahåller kryssningar på insjöarna och på kusten har förutsättningar att uppfylla nya, kostsamma säkerhetsföreskrifter.

...

Polisinrättningen i Östra Nyland samt Räddningsverket i Östra Nyland handhar säkerhets- och räddningsverksamheten i kommunen inklusive skärgårdsområdena.

En av räddningsverkets oljebekämpningsbåtar har sin hemhamn i Kalkstrand. Gumbo FBK:s räddningsbåt är stationerad i hamnen i Gumbostrand. Sibbo skärgårds FBK:s två depåer finns på Simsalö och Granö. Föreningen har två brandbåtar. Den ena är stationerad vid Simsalö allmänna brygga och den andra på Granö.

Som ledande sjöräddare ansvarar Gränsbevakningsväsendet för sjöräddningen. I skärgården i Sibbo verkar Finska vikens sjöbevakningssektion (Borgå sjöbevakningsstation). Till sjöräddningen hör att hjälpa människor och fartyg som råkat i sjönöd, förebyggande av olyckor, spaning efter försvunna och sjukhustransporter i havs- och skärgårdsområdena. Gränsbevakningsväsendet övervakar havsområdena och vattentrafiken samt bekämpar miljöskador till havs.

Kommunens hemvård besöker vid behov äldre skärgårdsbor ute på holmarna. I nödsituationer gäller i skärgården det allmänna nödnumret 112. Folkpensionsanstalten ersätter enligt samma villkor transporter med taxibåt som transporter med taxibil vid sjukhusbesök.

Kommunen deltar i det östnyländska säkerhetssamarbetet. Fullmäktige godkände Östra Nylands säkerhetsprogram 2018–2021 i december 2018. År 2020 utarbetas ett lokalt åtgärdsprogram utgående från de rekommendationer som ingår i säkerhetsprogrammet.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Skärgårdens specialförhållanden beaktas i säkerhetsplaneringen.

6.2. Förbindelser

6.2.1. Båthamnarna vid kusten

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Nätverket av båthamnar och deras servicenivå utvecklas så att de tillgodoser båtturens behov.

Konstruktioner som blir lediga efter Försvarmakten, Gränsbevakningsväsendet, Trafikverket och andra statliga myndigheter, såsom vägar, gatubelysning, kommunalteknik och byggnader, underhålls och tas i bruk för nya ändamål.

I skärgårds- och insjöområdena strävar man efter att utveckla servicen i småbåthamnarna och tillräckligt stora servicekoncentrationer av vattenrelaterade aktiviteter.

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Båtlivsinfrastrukturen utvecklas bland annat genom att utvidga ett ändamålsenligt hamn- och servicenätverk.

...

Hamnen i Spjutsund

Hamnen i Gumbostrand

De statligt förvaltade hamnområdena bildar en del av landsvägsnätet:

- hamnen i Kalkstrand: nya parkeringsarrangemang har tagits i bruk sommaren 2020 för att minska trängseln i hamnen
- hamnen i Eriksnäs: ett privat utvecklingsprojekt pågår
- hamnen i Gumbostrand: i delgeneralplanen för Gumbostrand–Västerskog–Hitå (G27) kommer man att ta ställning till hamnfunktionerna
- hamnen i Spjutsund: inga kommunala planeringsprojekt på gång.

Hamnen i Kalkstrand

Hamnen i Eriksnäs

Förhandlingar har förts med NTM-centralen i Nyland om att hamnarna i Kalkstrand och Eriksnäs skulle överföras till kommunen.

Privata båthamnar längs kusten i Sibbo finns bland annat i Storören, i Gumbostrand, vid Joensuu gård, vid Hangelbyviken, vid Salparviken (Träskby) och vid Djupsundet (Kalkstrand). År 2019 återtog kommunen och iståndsätte markområdena i Storörens båthamn. Kommunen har tidigare ingått ett mångårigt vederlagsfritt hyresavtal med Hjallis Promotion Ab Oy om bryggor samt anläggningar och konstruktioner som ansluter sig till båthamn och gästhamn samt byggnader på kommunens område.

Serviceutbudet i hamnarna

Endast Joensuu båthamn på kusten och Fagerö i skärgården erbjuder gästhamnsservice. De flesta hamnarna erbjuder dock någon form av service:

- Björnsö i Helsingfors (butik, kafé, dricksvatten, sugtömningsstation, bränsleförsäljning, Butiksbåten Christina)
- Storören (kafé, sex båtplatser för skärgårdsbor för tillfälligt bruk, ramp, ekopunkt)
- Gumbostrand (skärgårdsbornas samlingslokal Gumbohuset, kafé, kiosk, skola, FBK-station, ekopunkt, ramp)
- Joensuu gård (gästhamn, badstrand, sugtömningsstation, kiosk, kafé)
- Eriksnäs hamnområde (ramp)
- Kalkstrand (kiosk, wc, restaurang, dricksvatten, sugtömningsstation, ekopunkt, ramp)
- Spjutsund (sommarrestaurang, ekopunkt)

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

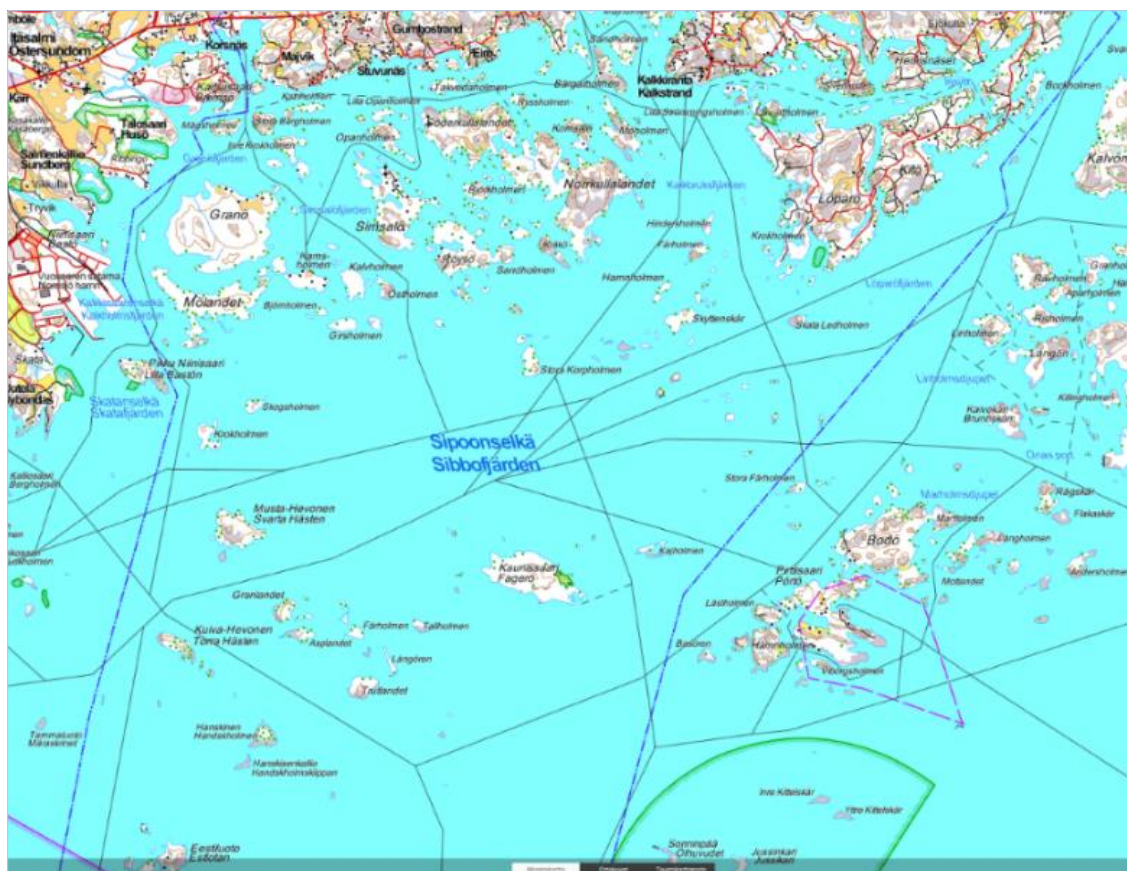
- > Hamnarna utgör viktiga knutpunkter för person- och fordonströmmarna mellan kust- och havsområdena. Hamnarna utvecklas till välfungerande och trivsamma områden med tillräckliga båt- och bilplatser, ett lämpligt serviceutbud och goda rekreationsmöjligheter.
- > Den planerade gästhamnen byggs i Storörens båthamn.
- > Förbindelsebåtstrafiken i Gumbostrand och Kalkstrand tryggas.
- > De privata båthamnarna utmärks i delgeneralplanen.
- > Samarbetet mellan kommunen och de privata båthamnarna utvecklas.

6.2.2. Farleder och allmänna bryggor i skärgården

I skärgården finns inget vägnät, endast stigar samt mindre vägar på större öar. Under de senaste åren har inte klimatet tillåtit byggandet av isvägar, endast snöskoterleder vintertid. På Norrkullalandet finns en naturstig samt ett utkikstorn.

I såväl den inre som den yttre skärgården finns officiella farleder. Officiella farleder går till de allmänna bryggorna vid Simsalö, Söderkullalandet och Kamsholmen samt hamnarna i Gumbostrand och Kalkstrand.

Officiella farleder i Sibbo skärgård:

I den mellersta skärgården saknas delvis officiella farleder längs de rutter som förbindelsebåten trafikerar. NTM-centralen i Egentliga Finland har önskat fler officiella farleder i Sibbo skärgård, eftersom NTM-centralen inte vid konkurrensutsättningen av förbindelsebåttrafiken kan kräva att trafikidkaren skall köra längs icke utmärkta farleder. Detta har också trafikidkaren önskat, eftersom trafikidkaren kör på egen risk utanför de officiella farlederna. De statliga myndigheterna kan inte heller ordna egen förbindelsebåttrafik längs inofficiella farleder.

I enlighet med den stadigvarande bosättningsens önskemål har kommunen inte aktivt strävat att främja utmärkningen av farleder. Utmärkningen av farleder hör inte heller till kommunens befogenheter.

Trafikledsverket har tillsammans med NTM-centralen beslutit att utveckla farlederna i Sibbo. Härvid kartläggs vattendjupet inklusive farlederna i skärgården.

Förbindelsebryggorna i Sibbo skärgård och vid kusten finns på följande ställen: Storören, Kams-holmen, Gumbostrand, Simalö, Söderkullalandet, västra Norrkullalandet, östra Norrkullalandet, Kalkstrand, Stora Svedjeholmen och Spjutsund. Kommunen ansvarar för underhållet av de statligt ägda förbindelsebryggorna på holmarna.

Förbindelsebryggorna i Sibbo skärgård och vid kusten (förutom hamnen i Spjutsund):

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Nätverket av officiella farleder i skärgården granskas. Kommunen gör förslag till Trafikledsverket om hur farlederna kunde utvecklas. Till exempel den officiella farleden från Gumbostrand mot Sibbofjärden kunde ha en rakare sträckning om den gick runt Risholmen istället för Opan-holmen.

6.2.3. Buss- och båttrafiken

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Säkra och ändamålsenliga trafikförbindelser tryggas för den fasta befolkningen i skärgårds-områdena. Man sörjer för att invånarna i skärgårdsområdena har lika bra tillgång till trafik- och transporttjänster som behövs för boende, försörjning och oundgänglig ärendehantering som den övriga befolkningen.

Upphandlingsförfarandet för förbindelsefartygstrafiken i skärgården vidareutvecklas så att man kan få fram bättre kostnadseffektivitet och långsiktighet för trafikeringen. Med stöd av avtalsfullmakterna i statsbudgeten konkurrensutsätts trafikeringsavtal för 15 år i taget. I avtalen inkluderas en systematisk förnyelse av fartygsbeståndet så att det är förenligt med aktuella krav på trafiken och miljön.

Tidtabellerna för förbindelsefartygstrafiken förbättras. Målet är en övergripande, smidig trafikkedja som på ett förnuftigt sätt sammanlänkas med den offentliga landsvägstrafiken.

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Trygga skärgårdsområdenas tillgänglighet

- *Skärgårdstrafiken utvecklas så att den tjänar alla fast bosatta, fritidsbosatta, företagarna och turisterna.*
- *En avgiftsfri, fungerande och passagerarvänlig förbindelsebåtstrafik säkerställs.*
- *Skärgårdens tillgänglighet förbättras för de användargrupper som saknar egen bil och båt.*
- *Skärgårdstrafiken utvecklas med beaktande av miljökrav, säkerhet och olika användargrupperns behov.*
- *Skärgårdstrafikens säkerhet främjas: vägarnas skick förbättras, gång- och cykelvägar byggs samt vid trafikhastigheterna fästs vikt. Förutsättningarna för utryckningsfordons framkomlighet i skärgården beaktas.*
- *Datakommunikations- och telefonförbindelsernas funktion förbättras i skärgården.*

...

Samkommunen Helsingforsregionens Trafik HRT ansvarar för planeringen och ordnandet av kollektivförbindelserna till hamnarna i Sibbo. Längs landsväg 170 trafikerar också privata bussbolag. Då bussturerna och förbindelsebåtturerna är färre under skolornas sommarlov, har man försökt samplanera buss- och båtförbindelserna. Turerna är dock så få att det är besvärligt att färdas kollektivt speciellt under sommartid.

I skärgårdstrafikdelegationen SLNK som sammankallas av NMT-centralen i Egentliga Finland sitter representanter från varje kommun längs de södra och sydvästra kustområdena i landet. Delegationen har som uppgift att behandla frågor som berör förbindelsebåttrafiken i skärgården.

NMT-centralen i Egentliga Finland har årligen konkurrensutsatt förbindelsebåttrafiken i Sibbo skärgård. Servicen finansieras i sin helhet av staten som dock ber om kommunens utlåtande beträffande valet av entreprenör.

Sedan år 2013 har Pörtö Line (EW Finland Oy) handhaft förbindelsebåttrafiken i Sibbo skärgård. Förbindelsebåten trafikerar från hamnarna i Gumbostrand och Kalkstrand till bland annat Simsalö Söderkullalandet, Stora Svedjeholmen, Komsalö och Norrkullalandet. Sommartrafiken sköts med förbindelsebåten M/S Matilda, medan vintertrafiken sköts med M/S Sibbe och svävare. Antalet passagerare uppgår till 5 000–6 000 personer i året.

I maj 2021 sammanslås förbindelsefartygsrutterna i Borgå och Sibbo. Förbindelsebåttrafiken från Gumbostrand och Kalkstrand till Simsalö, Stora Svedjeholmen och Norrkullalandet med flera öar kommer i fortsättningen att ingå i ett gemensamt långvarigt transportavtal med förbindelsebåttrafiken i Borgå skärgård med turer till Pörtö, Bodö, Majholmen och Kalvö. Att förbindelsebåt-

trafiken ordnas inom ramen för ett mångårigt transportavtal är ett viktigt utvecklingssteg för att säkra skärgårdstransporternas kontinuitet i Sibbo skärgård.

NTM-centralen i Egentliga Finland konkurrensutsatte skärgårdstrafiken våren 2020 och valde Kymen Saaristoliikenne Oy som verkar i Kotka och Pyttis till serviceleverantör under avtalsperioden 1.5.2021–30.4.2026. Till marknadsdomstolen har inlämnats besvär om konkurrensutsättningen.

Kommunen har önskat att NTM-centralen i Egentliga Finland och serviceproducenten tillsammans med representanter för skärgårdsborna skulle bilda en arbetsgrupp som bereder en plan hur förbindelsefartygsrutterna i Borgå och Sibbo kunde förenas så att skärgårdstrafiken skulle betjäna skärgården så bra som möjligt.

Våren 2015 ordnade kommunikationsministeriet en enkät med frågor om förbindelsetrafiken och postservicen i skärgården. Enligt de nitton svaren från Sibbo önskar skärgårdsborna förbindelsebåttrafik närmast under menförestider, då också en kvällstur borde erbjudas. Tunga transporter men inte biltransporter behövs. Samarbete med Pörtö Line beträffande tidtabeller och var isen bör hållas intakt. Busstidtabellen och förbindelsebåtens tidtabell passar inte alltid samman. Äldre skärgårdsbor är beroende av förbindelsebåttrafiken samt post- och livsmedelstransporter. De klarar inte nödvändigtvis av att använda nätpost eller själva anlita servicen på fastlandet. Nätförbindelserna fungerar ställvis bra men inte överallt.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Kommunen följer aktivt med hur tidtabellerna för förbindelsetrafiken utformas. Samarbetet med HRT beträffande busslinjerna till hamnområdena utvecklas. Förbindelsetrafiken bör ge service åt alla som rör sig i skärgården.
- > En utredning görs över hur man kan röra sig hinderfritt med buss till hamnarna och med förbindelsebåt i skärgården samt över hur tillgängliga hamntjänsterna är.
- > I samarbete med skärgårdsborna kartlägger kommunen stigarna till förbindelsebryggorna och deras underhållsbehov.

6.3. Service och verksamheter

6.3.1. Verksamheter i skärgården

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Basservicen i skärgården tryggas med hjälp av nya modeller för serviceproduktion (inklusive fjärrtjänster, digitala tjänster och ambulerande tjänster).

Mångsyssleri främjas bland annat genom att kombinera fiske, närproducerade livsmedel och turism, och samtidigt fästa vikt vid innovativa lösningar.

Förutsättningarna för jord- och skogsbruk samt fiske (inkl. yrkesfiske) tryggas i skärgården.

Näringsidkandet tryggas i hela värdekedjan inom fiskerisektorn.

...

I skärgården är serviceutbudet litet. De närmaste livsmedelsaffärerna ligger på fastlandet på Björnsö och i Söderkulla. Butiksbåten Christina trafikerar i skärgården om sommaren. En bank-automat och postens serviceställe finns i Söderkulla. En hälsostation finns också i Söderkulla.

Kiosk-, kafé- och restaurangverksamhet förekommer i hamnarna samt sommartid på Norrkullalandet och Fagerö.

Från Kalkstrand och Gumbostrand kan man färdas med förbindelsebåt till stugbyn och kommunens friluftsområde på Norrkullalandet samt till Simsalö med flera öar. Från Helsingfors ordnas kryssningar till Fagerö, från Helsingfors och Kalkstrand till fyrön Söderskär i Borgå skärgård.

I skärgården verkar ett flertal föreningar. Till de lokala föreningarna hör Sibbo Fiskargille rf, Sibbo Skärgårds Öförening rf, Gumbostrand–Simsalö Marthakrets, Sibbo skärgårds FBK, Gumbo FBK, Södra Mölandets Fiske- och Naturskyddsförening rf, Sionsförsamlingen, Simsalö rf samt ett antal båtklubbar, jaktlag och fiskelag.

I skärgården hålls motorbåtstävlingar under sommaren. På Norrkullalandet ordnas en beachvolley-mästerskapstävling samt på Simsalö en sommarkonsert, Simsalödagen, en rodd- och paddlings-tävling, en hantverksutställning och en höstmarknad. I hamnarna ordnas sommartorg och lopptorg med flera evenemang under sommaren.

6.3.2. Rekreationsmöjligheter

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Tillräckliga rekreationsmöjligheter reserveras för invånarna, fritidsboende och turismen. Tjänster i anslutning till rekreation utvecklas i samarbete med kommuner och företagare. Områden som tjänar båtliv, rekreationsfiske, simning, utflykter, vinteraktiviteter och andra rekreationsändamål som grundar sig på allemansrätten reserveras i vattenområden och på stränder och is. Med hjälp av tydlig skyltning och vägledning för rekreationsbruket skyddas skärgården mot onödigt slitage.

Förstklassiga kulturtjänster och kulturevenemang samt närmotionsställen tas fram för skärgården. Dessa syftar till att stärka den lokala välfärden, samhörigheten och identiteten. Särskild uppmärksamhet ägnas åt att värna om den svenskspråkiga skärgårds- och kustkulturen som en minoritetskultur. Samarbetet mellan havs-, skärgårds-, fiske- och båtmuseer fördjupas genom att man skapar ett samarbetsnätverk för dem. Vid utvecklingen av skärgårdsturismen beaktas även utvecklingen av kulturturismen.

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Hållbar turism och relaterade konkurrenskraftiga året runt-tjänster utvecklas.

...

Kommunens friluftsområden i skärgården är Abbor-, Furu- och Östholmen, Vilstrand på Söderkullalandet, Möholmen och Bastuholmen samt ett område på Norrkullalandet. Härtill finns Tiira vattenområde. Övriga öar som kan besökas: Estlotan, Skogsholmen och Fagerö (Helsingfors stad),

Krokholmen och Tallholmen (Vanda stad) samt Högholmsören (Nylands rekreatiomsområdesförening).

Utöver rekreatiomsområdena i skärgården äger kommunen en havsstrandsfastighet i Kalkstrand. Lägercentrum Lövhuddan hyrs ut under sommaren åt föreningar med flera.

Kommunens friluftsområde på Norrkullalandet gränsar till Seasons stugby med inkvarteringsmöjligheter året om och ett sommarkafé. Här finns också en naturstig och ett utkikstorn.

Helsingfors stad har utarbetat en ny stranddetaljplan för Fagerö med avsikten att utöka antalet övernattningsstugor, servicebyggnader och badplatser samt att förstora besökshamnen.

Skärgårdsdelegationen har gjort en utredning om hur kommunens friluftsområden i skärgården kunde utvecklas. I utredningen ingår ett flertal förslag bland annat hur ilandstigningsmöjligheterna kunde utökas, informationstavlor och skyltar förnyas, grillplatser och stränder upprustas, ett hinderfritt besöksmål skapas.

Östholmen – kommunens friluftsområde

I sitt åtgärdsprogram för åren 2019–2021 i anslutning till planen för motionstjänster ställer fritidssektorn som målsättning minst ett årligt evenemang på friluftsholmarna eller i Sibbo storskog.

Befolkningstillväxten i kommunen och huvudstadsregionen kommer att skapa ett ökat tryck på rekreationstjänsterna i skärgården.

I samband med utbyggnaden av Östersundom kunde en grönområdesled byggas från Sibbo storskog till havet. Förbindelsen borde vara tillräckligt bred för att trygga invånarnas rekreatiomsbehov och likaså en genuin natur som bibehålls i sin ursprungliga form. Detta område som innehåller havsmiljö, kulturlandskap, skog och gammal byggnation skulle utgöra en fantastisk rekreationspotential för hela regionen och ge stora möjligheter för naturturism både på land och till havs, till exempel båtförare kunde ta i land direkt vid Sibbo storskog.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Kommunens strategi för grön- och rekreatiomsområdena från år 2011 uppdateras och kompletteras med ett åtgärdsprogram. Möjligheterna att ta i bruk nya rekreatiomsområden utreds.

- > Möjligheterna att bygga naturstigar på holmarna utreds.
- > Medel reserveras i kommunens budget för ett förbättrat serviceutbud på friluftsholmarna.
- > Rekreatiomsområdet på Norrkullalandet utvecklas till att bli ett delvis hinderfritt besöksmål.
- > Tillsammans med andra aktörer främjar kommunen utnyttjandet av kustområdet för rekreation, bland annat genom att förbättra möjligheterna att simma och färdas med båt.
- > Den planerade badstranden byggs i Hitå.
- > Kommunen samarbetar med Helsingfors stad (Fagerö), Seasong Travels Oy Ab (Norrkullalandet), EW Finland Oy (Pörtö Line) med flera för att utveckla serviceutbudet i skärgården.
- > Skärgården och kusten är en del av Sibbobornas identitet och det är av betydelse att invånarna har möjlighet också i vidare bemärkelse till rekreation och att tillbringa tid i skärgården. Rekreatioms- och inkvarteringstjänster för invånarna kan också erbjudas turister, varvid turismnäringen stöds. Delgeneralplanen för skärgården och kusten erbjuder blygsamma möjligheter att utveckla turismnäringen. Att utöka dem borde utredas genom planläggningsprocesser.
- > Sibbobarnen bereds möjligheter att bekanta sig med skärgården i Sibbo i samband med planeringen av skolutflykter med mera.
- > I planeringen av hamnområdena beaktas att de också fungerar som rekreatiomsområden.
- > Kommunen planerar i samråd med Helsingfors stad och Forststyrelsen en grönområdesled från nationalparken Sibbo storskog ända ut till havet.

6.3.3. Marknadsföring av skärgården

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

*Marknadsföringen av skärgården som ett område för entreprenörskap, heltidsboende, deltidso-
boende och turism fortsätter.*

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

*Evenemang som bygger på skärgårdskulturen och skärgårdslandskapet samt verksamhetens
potential att ge skärgården nytt liv (även ekonomiska effekter) identifieras.*

Skärgårdskulturella innehåll som intresserar turisterna utvecklas.

*Utnyttjandet av starka naturmiljöer i skärgården, såsom nationalparker och världsarvsobjekt
främjas.*

Arbetet med att bygga upp skärgårdens varumärke främjas.

...

Kommunen informerar om skärgårdsfrågor på sin webbsida: www.sibbo.fi > Miljö och djur > Skärgårdsärenden.

Sibbo skärgårdsdelegation bevakar i sin egenskap som en kommitté underställd kommunstyrelsen skärgårdsfrågor.

I skärgården och längs kusten ordnas årligen sommartorg, båttävlingar, Simsalödagen med flera evenemang. Skärgårds- och kustevenemang marknadsförs på visitSipoo.fi-sidan. Det östnyländska skärgårdssamarbetet har koncentrerats till utvecklingsbolaget Posintra Oy:s projekt att marknadsföra skärgården.

Kommunens skärgårdskarta uppdateras med några års mellanrum. Sibbo skärgårdsbroschyr med information om händelser i skärgården och företag som erbjuder tjänster i skärgården publiceras inför sommarsäsongen i juni.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Möjligheterna att ordna en skild skärgårdsdag som ett samarbetsprojekt mellan kommunala myndigheter och föreningar alternativt ett skärgårdsseminarium för allmänheten utreds.
- > En turistkoordinator anställs för att hjälpa de lokala företagen inklusive skärgårdsföretagen att förbättra sitt utbud och motivera nya företagare att starta verksamhet.

6.3.4. Vatten- och avfallshantering

Det nationella skärgårdsprogrammet 2017–2019:

Skyddet av Östersjön och insjöarna främjas genom att stärka de internationella skyddskonventionernas genomslagskraft, stödja byggande av system för avloppsvattenbehandling i Ryssland samt minska utsläppen från jord- och skogsbruket, industrin, samhällena, glesbebyggelsen och fritidsbåtarna, och genom att begränsa utsläppen från fartygstrafiken samt minska riskerna för olje- och kemikalieolyckor. Tillräckliga resurser anvisas för forskning i Östersjöns tillstånd.

Tekniker och god praxis tas fram för försörjning och distribution av bruksvatten och för behandling av spillvatten och torrtoaletter där man beaktar naturförhållandena i skärgården. Nätverket för tömning av båttoaletter byggs ut allttjämt i skärgårdshamnarna.

Enligt gällande lagstiftning skall gamla avloppsvattensystem förnyas, ifall de finner sig på klassificerade grundvattenområden eller om hushållsavloppsvatten uppkommer i byggnader som är belägna mindre än hundra meter från vattendrag eller strandlinje vid havets medelvattenstånd.

Avloppsvattensystemet behöver inte förnyas, ifall fastigheten producerar endast små mängder av grått avfallsvatten (vatten som bärs in för hand och torrtoalett). Grått avfallsvatten får dock inte åsamka miljön skada eller smutsa ner miljön, till exempel får avfallsvatten inte rinna ner längs klipporna direkt i havet.

Kommunens miljövårdsmyndighet kan övervaka behandlingen av fastigheternas avfallsvatten för att utreda om lagbestämmelserna följs. Fastighetsägare kan ansöka om lov av kommunens miljövårdsmyndigheter att avvika från reningskraven i avloppsvattenlagstiftningen, ifall mängden avloppsvatten är liten eller kostnaderna för ett nytt avloppsvattensystem är orimligt höga.

Vattenandelslag i skärgården

Skärgårdsområdena hör inte till Sibbo kommuns vattentjänstverks, Sibbo Vattens verksamhetsområde.

Om för ett område i kommunens utvecklingsplan för vattentjänster inte har anvisats behov för vattenförsörjning, skall vattenförsörjningen på fastigheterna förverkligas med fastighetsvisa system eller genom att invånarna i området bildar ett vattenandelslag. Sibbo kommun främjar bildandet av andelslag och byggandet av ledningar på området bland annat genom att ge råd samt planerings- och sakkunnighjälp. I kommunens utvecklingsplan för vattentjänster beskrivs principerna för samarbetet mellan vattenandelslag och kommunen.

Kitö vattenandelslag verkar inom området Kitö, Löparö och Spjutsund, där det finns cirka 350 fastigheter. Ett vatten- och avloppsnät samt ett bredbandsnät för fiberkabel har byggts. Dess längd uppgick till 50 km i januari 2019.

Sibbo Coop vattenandelslag planerar att bygga ett vatten- och avloppsnät i de mellersta delarna av skärgården i Sibbo.

Avfallshantering

Skärgården betjänas av kommunernas gemensamma avfallsservicebolag som bland annat upprätthåller ekopunkter i hamnarna. I skärgården verkar också privata företag som sysslar med transport av fast och flytande avfall samt sop- och skrottransporter.

I skärgården belägna fastigheter för året om- och sommarboende bör ansluta sig till blandavfallspunkterna i Kalkstrand, Gumbostrand, Storörens småbåtshamn och Spjutsund. I skärgården ordnas varje sommar Otto-insamlingen, då insamlingsfärjan Otto tar emot hemmets farliga avfall, elapparater och metallskrot med mera.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Holmarna i skärgården ansluts till vatten- och avloppsnätet i samband med att nätet byggs ut på kustområdena.

6.3.5. Ett adressregister för skärgården

Under arbetet med att uppdatera adresssystemet i skärgården har adressernas namndelar och postnummer fastställts. Ett beslut om att ta i bruk adresssystemet har fattats. Byggnadernas nya besöksadresser behandlas i samband med uppdateringen av byggnadsregistret. Vid beviljandet av nya bygglov tas adresserna för byggnaderna på fastigheten i bruk. De sänds till Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, varifrån de förmedlas vidare till andra myndigheter och fastighetsägarna.

6.4. Miljön

Det nationella skärgårdsprogrammet 2020–2023:

Skyddet av skärgårdsnaturen och vattendragen, i synnerhet Östersjön främjas.

Arbetet med att göra skärgården självförsörjande på energi t.ex. genom försök främjas.

Vattentjänsterna och avfallshanteringen i skärgården utvecklas så att de blir ekologiskt hållbara.

Aktörerna inom jord- och skogsbruk och fiskeindustrin uppmuntras att införa arbetssätt som inte belastar miljön och vattendragen så mycket.

Yrkesfisket utnyttjas och stöds för att minska näringsbelastningen i Östersjön.

...

6.4.1. Miljöövervakning

Miljövårdsenheten övervakar naturmiljön och byggnadstillsynsenheten övervakar den bebyggda miljön.

Objekt som kräver tillstånd och skall registreras (i skärgården kan komma i fråga till exempel en småbåtshamn, en bränslepunkt, en fiskodling, ett avfallsuppsamlingsställe och ett lägerområde) granskas enligt riskbedömningsfrekvensen i övervakningsplanen. Vid bestämda tidpunkter och enligt förhandsplanering utförs också granskningar av verksamheter som inte kräver lov eller anmälan men som producerar farligt avfall. Inom ramen för tillbudsstående resurser utförs tidvis också projektrinriktad övervakning av vissa verksamheter. Huvuddelen av de granskningar som görs inom miljöövervakningen är dock s.k. oplanerad övervakning som i allmänhet baseras på en övervakningsanmälan (ett missförhållande som kommer till myndighetens kännedom) eller på myndighetens egna observationer.

Byggnadstillsynsmyndigheten ordnar årligen tillsammans med miljöövervakningen miljöinspektioner i enlighet med markanvändnings- och byggnadslagen för att granska fastigheternas och miljön skick. En skild uppmaning att åtgärda under inspektionen observerade missförhållanden ges till de underhållsskyldiga. Inspektioner som speciellt gällt skärgården har utförts senast år 2016 och tidigare år 2012.

Övervakning av objekt som inte har vägförbindelse såsom i skärgården förutsätter att transport ordnas. I brådskande fall kan miljövårdsenheten erhålla tjänstehjälp, varvid gränsbevakningsväsendet eller räddningsverket snabbt besöker platsen så att man kan göra en bedömning om övervakningsobjektet omedelbart smutsar ner miljön eller riskerar göra detta.

6.4.2. Miljö- och kulturvärden

I etapplandskapsplan 2 för Nyland har som kulturmiljöer av betydelse på landskapsnivå klassificerats bland annat kulturlandskapet i Sibbo ådal, Estlotan, sommarvillabosättningen vid Helsingfors ångfartygsleder i Sibbo skärgård, Kalkstrands industriområde, Fagerö rekreatiomsområde, Löparö kulturlandskap samt farledernas byggnadsarv – Gråskär och Tallörn.

Ifall befolkningssiffran på 80 000–100 000 invånare i Östersundom gemensamma generalplan och en befolkningssiffra på 25 000–50 000 invånare i delgeneralplanen för Sibbesborg förverkligas, omvandlas en del av kustzonen intill skärgårdsområdena från landsbygd till tätortsbebyggelse. Utöver att landskapsbilden förändras, ökar buller-, syn-, lukt- skaknings- och ljusolägenheterna för alla som lever och rör sig i skärgården. Likaså blir luften smutsigare.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > En utredning görs över vilka effekter den omfattande utbyggnaden av Östersundom, Majvik och Eriksnäs kommer att ha på skärgården och skärgårdsbefolkningen. Hur påverkas djur- och växtriket i havet samt vattenkvaliteten och hur kunde skadliga miljöeffekter avvärras?
- > Kommunen försöker aktivt påverka beslutsprocessen på riksnivå att finna lösningar till hur man kunde minimera de negativa effekter som ett snabbt ökande antal sälar och storskarvar har ur miljö- och rekreationssynvinkel
- > Behovet att utveckla hamnservicen för avfallshanteringens del utreds (ekopunkter, septitankar mm.).

6.5. Skärgårdens framtida utveckling

Skärgården är indelad i tre områden: västra skärgården som omfattar Granö och Mölandet, mellersta skärgården som omfattar Simsalö med omkringliggande öar samt östra skärgården som omfattar Kitö och Löparö med omkringliggande öar.

I västra skärgården bor för närvarande endast ett fåtal personer. I Östersundom gemensamma generalplan ingår planeringsprinciper för Granö, enligt vilka ön planeras som ett område för rekreation och friluftsliv och en folkmängd på högst 2 000 personer.

I mellersta skärgården utgör Simsalö huvudön. Här finns Simsalö f.d. skola som utgör en samlingspunkt för skärgårdsborna. Kommunen har hyrt skolbyggnaden åt Sibbo Skärgårds Öförening rf.

År 2010 genomfördes Simsalö utvecklingsprojekt som resulterade i en skärgårdsutredning hur Simsalö kunde utvecklas och planer för istandsättande av skolbyggnaden, landskapet och den allmänna bryggan.

Den östra skärgården har en vägförbindelse och bildar på så sätt en fast del av kustområdet. Kitö och Löparö samt Spjutsund är dock avsides belägna från kommunens tillväxtcentra inklusive serviceutbudet i kommunen.

För skärgårdsborna är följande frågor aktuella: avsaknaden av gott dricksvatten, ställvis dåligt fungerande nätförbindelser, färdförbindelser under menförestider.

Sibbo skärgårdsdelegations förslag:

- > Västra, mellersta och östra skärgårdens roll i helhetsplaneringen av kommunen granskas på ett gemensamt seminarium för förtroendevalda och tjänstemän.
- > Skärgårdsutredningen för Simsalö uppdateras och samtidigt tas ställning till hur Simsalö skall utvecklas som ett lokalt centrum för skärgården i framtiden.

7. Sammanfattning

I Sibbo skärgårdsprogram behandlas skärgården och aktuella skärgårdsfrågor. Enligt skärgårdslagen bör de statliga myndigheterna och kommunerna främja skärgårdens utveckling.

I skärgårdsprogrammet lyfts fram åtgärdsförslag i de nationella skärgårdsprogrammen som är av betydelse för Sibbo skärgårds utveckling. De konkretiseras i Sibbo skärgårdsdelegations förslag till åtgärder på lokal nivå.

I delgeneralplanen för skärgården och kusten definieras områden för fast bosättning och fritidsbosättning, turism och näringar. Sibbo skärgård kommer att ingå som en del av Finska viken i den havsplan som utarbetas av landskapsförbunden.

Till Sibbo skärgård räknas öar utan fast vägförbindelse samt Kitö och Löparö. I skärgården finns ett flertal värdefulla naturobjekt och naturområden. Befolkningen är liten och åldersstrukturen äldre än i kommunen som helhet. Av de 153 personer som bodde i skärgården i slutet av år 2019 hade 75 % svenska som modersmål. Under sommaren är befolkningen betydligt större. I skärgården finns över 1 100 sommarstugor.

Sedan år 2013 handhar Pöytä Line (EW Finland Oy) förbindelsebåttrafiken i Sibbo skärgård. I maj 2021 kommer sannolikt förbindelsebåttrafiken att övertas av Kymen Saarioliikenne Oy. Ett flertal föreningar verkar i skärgården, men serviceutbudet är litet. Till de större markägarna hör Sibbo kommun, Helsingfors och Vanda som äger friluftsområden på holmarna.

Sibbo skärgård spelar en viktig roll i kommunens utveckling. SWOT-analysen för skärgården visar att till de starka sidorna hör den attraktiva skärgårdsmiljön, den starka lokalkulturen och läget intill huvudstadsregionens stora utbud av service och arbetsplatser samt goda trafikförbindelser. Till de svaga sidorna kan räknas bristfällig servicenivå och outvecklad infrastruktur samt miljöbelastningar.

Att bibehålla skärgården som en levande och funktionell helhet året runt utgör en framtida utmaning. En annan utmaning är att förhindra slitage på grund av att utnyttjandegraden stiger i takt med den planerade befolkningstillväxten i kustområdena. Befolkningstillväxten hämtar också med sig möjligheter, ifall tillräckliga ekonomiska och andra resurser satsas på utvecklingen av skärgården. Skärgården kan bli ett visitkort för attraktiva Sibbo och locka nya invånare till kommunen.